

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΔΙ-ΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ»

«Ο πολλαπλός ρόλος των μουσείων. Μελέτη περίπτωσης του εκπαιδευτικού τους ρόλου:

Το μουσείο Ναυπλίου»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ονοματεπώνυμο φοιτητή: ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ ΚΑΤΙΑ

ΑΜ: 3032202004017

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:

Επιβλέπων Ι. ΚΥΡΙΑΚΑΚΗΣ

2^ο μέλος Α.ΑΦΟΥΞΕΝΙΔΗΣ

3^ο μέλος Χ.ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Κόρινθος, 2022

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	3
Abstract	3
1. Εισαγωγή.....	4
2. Ο Ρόλος των μουσείων.....	6
2.1 Η προέλευση των μουσείων	6
2.1.1 Οι συλλογές ως προάγγελος των μουσείων.....	12
2.2 Ο πολυδιάστατος ρόλος των μουσείων	16
2.3. Ο πολλαπλός χαρακτήρας της μουσειακής επίσκεψης.....	18
2.4 Ο εκπαιδευτικός ρόλος των μουσείων.....	21
3. Μελέτη περίπτωσης.....	27
3.1 Μεθοδολογία	28
3.2 Περιορισμοί της έρευνας.....	29
3.3 Ερευνητικά δεδομένα	29
3.4. Επεξεργασία	36
4. Συμπεράσματα.....	39
Βιβλιογραφία.....	42

Κατάλογος Πινάκων

- 1.1 Απαντήσεις ερωτηματολογίου μαθητών
- 1.2 Γνώσεις που αποκτήθηκαν

Περίληψη

Ο γενικός στόχος της παρούσας εργασίας είναι να δοθεί μια εικόνα για το τι είναι γνωστό σχετικά με τη μάθηση των παιδιών στα μουσεία σε όλο τον κόσμο τις τελευταίες δεκαετίες, εστιάζοντας παράλληλα στο πώς μπορεί να διευκολυνθεί καλύτερα η μάθηση. Συγκεκριμένα, θα προσδιοριστεί τι έχει μελετηθεί, πώς έχει μελετηθεί η μάθηση των παιδιών στο μουσείο και τι γνώσεις έχει αποφέρει αυτή η έρευνα. Ως μελέτη περίπτωσης επιλέχθηκε η επίσκεψη στο Μουσείο Ναυπλίου από παιδιά του Δημοτικού ηλικίας 11 ετών. Η ανάλυση της επίσκεψης συνδυάστηκε με όσα έχουν μελετηθεί σχετικά με τις στρατηγικές και τις δραστηριότητες που στοχεύουν στη διευκόλυνση της μάθησης των παιδιών στα μουσεία. Οι συγκεκριμένες ερωτήσεις στόχευαν στη διάκριση του τι και πώς μαθαίνουν τα παιδιά στα μουσεία. Χαρτογραφώντας τις ευρέως αναγνωρισμένες θεωρίες μάθησης και τις μεθόδους έρευνας, βασικός σκοπός της ανάλυσης είναι η προετοιμασία του εδάφους για περαιτέρω ερευνητικές βελτιώσεις. Πριν την ανάλυση της μελέτης περίπτωσης, θα γίνει γνωριμία με τα μουσεία, τον ρόλο που διαδραματίζει αλλά και πώς έχει εξελιχθεί ιστορικά.

Λέξεις Κλειδιά: Μουσεία, εκπαιδευτικός ρόλος, παιδιά, στρατηγικές μάθησης

Abstract

The overall aim of this review is to provide an overview of what is known about children's learning in museums around the world in recent decades, while focusing on how learning can best be facilitated. Specifically, it will determine what has been studied, how the learning of children in the museum has been studied and what knowledge this research has gained. The visit to the Museum of Nafplion by 11-year-old primary school children was chosen as a case study. The analysis of the visit was combined with what has been studied about the strategies and activities aimed at facilitating children's learning in museums. The specific questions were aimed at distinguishing what and how children learn in museums. By mapping widely recognized learning theories and research methods, the main purpose of the analysis is to prepare the ground for further research improvements. Before analysing the case

study, we will get acquainted with the museums, the role it plays and how it has evolved historically.

Keywords: *Museums, educational role, children, learning strategies*

1. Εισαγωγή

Ο ρόλος των μουσείων έχει αλλάξει με την πάροδο του χρόνου και ίσως περισσότερο από ποτέ αυτό έχει πραγματοποιηθεί τα τελευταία 10-15 χρόνια. Εκτός από τον παραδοσιακό τους ρόλο να συλλέγουν, να διατηρούν και να μοιράζονται πλούσιες συλλογές, τα μουσεία τώρα διαδραματίζουν αυξανόμενο ρόλο στην υποστήριξη της ανάπτυξης των κοινοτήτων. Τα μουσεία μπορούν να αποτελέσουν μέρος μιας κοινότητας για να βοηθήσουν στη διαμόρφωση της ταυτότητας της κοινότητας αυτής, ή και να φέρουν κοντά διαφορετικές κοινοτικές ομάδες. Επίσης θεωρείται καταλυτικός ο ρόλος τους για αναγέννηση μέσω της δημιουργίας νέων πολιτικών χώρων όπως και πηγή για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων καθώς και της εμπιστοσύνης των μελών αυτών των κοινοτήτων. Τα μουσεία χρησιμοποιούν τις μοναδικές συλλογές και τις υπηρεσίες τους για την αντιμετώπιση κοινωνικών ζητημάτων. Προσπαθούν να είναι μέρη όπου όλα τα τμήματα της κοινότητας μπορούν να έχουν φωνή και να αντικατοπτρίζονται στις συλλογές και τις εκθέσεις ενός μουσείου. Μέσω προγραμμάτων εθελοντισμού, πρακτικής άσκησης, μαθητείας και τοποθετήσεων εργασίας αποδεικνύονται πολύτιμος πόρος για την ανάπτυξη βασικών και εξειδικευμένων εργασιακών δεξιοτήτων. Τα μουσεία και η κληρονομιά φέρνουν κοντά τους ανθρώπους. Συμβάλλουν στη συμμετοχή των πολιτών καθώς υπάρχουν 3.000 εθελοντές και περισσότεροι από 140.000 φίλοι που συνδέονται με μεγάλα μουσεία του Ηνωμένου Βασιλείου. Ακόμα τα τελευταία χρόνια φαίνεται να διευρύνεται το προφίλ των επισκεπτών του μουσείου. Από το 2002/3, σημειώθηκε αύξηση 36% στον αριθμό των επισκέψεων σε εθνικά μουσεία από άτομα που ανήκουν σε ομάδες χαμηλού εισοδήματος και μειονοτικές εθνοτικές ομάδες (Van Maanen, 2009, σ. 86).

Τα μουσεία επιτρέπουν στους ανθρώπους να εξερευνήσουν συλλογές για να εμπνευστούν, να απολαύσουν τα έργα και να μάθουν. Είναι ιδρύματα που συλλέγουν, προστατεύουν και καθιστούν προσβάσιμα αριστουργήματα και δείγματα στην κοινωνία. Στη σύγχρονη κοινωνία, τα μουσεία εμπλουτίζουν την εκπαιδευτική

διαδικασία εκθέτοντας στα παιδιά και το ευρύ κοινό την ιστορία τους με θετικό τρόπο, ενώ βοηθούν τις μελλοντικές γενιές να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν την ιστορία και τον πολιτισμό τους και να υπερηφανεύονται για τα επιτεύγματα των προγόνων τους. Οεπίσημος ορισμός που έχει δοθεί από το Διεθνές Συμβούλιο των Μουσείων (ICOM – International Council of Museums) έχει ως εξής: το Μουσείο είναι «ο μόνιμος θεσμός, χωρίς κερδοσκοπικό χαρακτήρα, στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξής της, ανοιχτός στο κοινό, ο οποίος αποκτά, συντηρεί, μελετά, κοινοποιεί και εκθέτει υλικές μαρτυρίες του ανθρώπου και του περιβάλλοντός του με σκοπό τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία».

Γίνεται λοιπόν σαφές ότι τα μουσεία διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση του τοπικού πολιτισμού. Με προσεκτική τεκμηρίωση και διατήρηση των αντικειμένων που φιλοξενούν, ένας πολιτισμός μπορεί να παρουσιαστεί και να μείνει αιώνια στη μνήμη των ανθρώπων. Μπορεί επίσης να γίνει αντικείμενο θαυμασμού και εκτίμησης από άτομα με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Τα μουσεία διασφαλίζουν την κατανόηση και την εκτίμηση για διάφορες ομάδες και πολιτισμούς. Προωθούν την καλύτερη κατανόηση της συλλογικής μας κληρονομιάς και ενθαρρύνουν τον διάλογο, την περιέργεια και τον αναστοχασμό. Τα μουσεία εν ολίγοις είναι απαραίτητα και επίκαιρα σήμερα πιο πολύ από ποτέ. Τα μουσεία προωθούν την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, την ενσυναίσθηση και άλλες γενικά σημαντικές δεξιότητες και χαρακτηριστικά που πρέπει να καλλιεργούν οι άνθρωποι. Οι επισκέψεις σε μουσεία βοηθούν τα παιδιά να ενθουσιαστούν με τα σχολικά εκθέματα και μέσα από το παιχνίδι και άλλες δραστηριότητες να διδαχθούν για την εγχώρια ή την παγκόσμια ιστορία.

Όπως αναφέρει ο ICOM, σκοπός των σύγχρονων μουσείων είναι να συλλέγουν, να συντηρούν, να ερμηνεύουν και να εκθέτουν αντικείμενα καλλιτεχνικής, πολιτιστικής ή επιστημονικής σημασίας για την εκπαίδευση του κοινού. Από την οπτική γωνία του επισκέπτη ή της κοινότητας, ο σκοπός μπορεί επίσης να εξαρτάται από το παρελθόν, τη νοοτροπία και από την κουλτούρα. Τα μουσεία ήταν πάντα σε θέση να συνεισφέρουν στην κοινωνία δίνοντας τη δυνατότητα στους επισκέπτες να κατανοήσουν την κοινωνία και τον πολιτισμό, αλλά καθώς ο κόσμος προχωρά πιο γρήγορα από ποτέ, τα μουσεία είναι όλο και πιο σημαντικοί χώροι για την ενίσχυση της συνοχής και της κατανόησης. Η ζωγραφική, η γλυπτική, η μουσική, η λογοτεχνία και οι άλλες τέχνες θεωρούνται συχνά ως το αποθετήριο της συλλογικής μνήμης μιας κοινωνίας. Η επίσκεψη σε μουσεία, ιδιαίτερα σε μουσεία

ιστορικού χαρακτήρα, μπορεί να επιτρέψει στους μικρούς μαθητές να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση και την ενσυναίσθηση τους για τους συνανθρώπους τους. Η εκμάθηση αυτών των πραγμάτων θα ενδυναμώσει το μυαλό των μαθητών επιτρέποντάς τους να εξερευνήσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους (Leach, 2007, σ. 20).

Η σημερινή απαίτηση είναι η διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, που είναι προϊόν της πλούσιας ιστορίας και της σκέψης των προγόνων, προκειμένου να παραδοθεί στις επόμενες γενιές, αλλά και για να αυξηθεί το τουριστικό δυναμικό των μουσείων και των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς. Στις περισσότερες χώρες του κόσμου, τα μουσεία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αποκατάσταση της ιστορικής μνήμης των λαών, στην ανάδειξη των εθνικών αξιών και παραδόσεων, καθώς και στην περαιτέρω ανάπτυξη του τουριστικού δυναμικού των χωρών και στην αύξηση του ενδιαφέροντος των παγκόσμιων τουριστικών φορέων και οργανισμών για την πολιτιστική κληρονομιά.

Υπάρχουν ενδείξεις ότι η εισαγωγή στους κλάδους της τέχνης, της ιστορίας και της επιστήμης σε πολύ νεαρή ηλικία συμβάλλει στην ανάπτυξη της ταυτότητας του παιδιού και χτίζει τα θεμέλια για συνεχή και όλο και πιο περίπλοκη μάθηση στο σχολείο και στην καθημερινή ζωή. Υποστηρίζεται γενικότερα ότι πολύ πριν τα μικρά παιδιά συναντήσουν τις επιστήμες, την ιστορία ή τις κοινωνικές σπουδές στο δημοτικό σχολείο, έχουν αναπτύξει πληθώρα πληροφοριών μέσω άτυπων συναντήσεων με τα θέματα (Adams, 2011).

2. Ο Ρόλος των μουσείων

2.1 Η προέλευση των μουσείων

Η ιστορία των μουσείων είναι μακρά. Το μουσείο σήμερα συναντάται σε ποικίλες μορφές, αλλά όλοι γνωρίζουν ότι έχει σκοπό να εκθέτει, να συλλέγει, να διατηρεί και να ερευνά την πολιτιστική κληρονομιά της ανθρωπότητας. Τα μουσεία αναπτύχθηκαν ως απάντηση στην ανθρώπινη ανάγκη κατανόησης του κόσμου χρησιμοποιώντας συλλογές αντικειμένων που εξηγούσαν την περιπλοκότητα του περιβάλλοντος κόσμου. Η συλλογή αντικειμένων είναι ένα παγκόσμιο ανθρώπινο χαρακτηριστικό που λαμβάνει διαφορετικές μορφές σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες ανθρώπινων πολιτισμών. Η παλαιότερη απόδειξη συλλογής είναι χρηστικά

αντικείμενα και ταφικά αντικείμενα που αποτελούσαν μέρος του υλικού πολιτισμού των πρώτων ανθρώπων. Θεωρείται ότι η δημιουργία και η διατήρηση συλλογών πηγάζει από «την ανθρώπινη τάση να ερευνά και να αποκτά» και από τις «δίδυμες έννοιες της διατήρησης και της ερμηνείας (Simmons, 2016, p. 18).

Το Μουσείο είναι ένας χώρος και ένα ίδρυμα που συλλέγει, φροντίζει και εκθέτει αντικείμενα, έργα τέχνης, αγάλματα και άλλα υλικά τεκμήρια της ανθρώπινης ιστορίας, καθώς και της φύσης και τα καθιστά διαθέσιμα για προβολή στο ευρύ κοινό. Η λέξη «μουσείο» προέρχεται από τα αρχαία ελληνικά που σήμαινε «έδρα των Μουσών» και χρησιμοποιήθηκε για φιλοσοφικό ίδρυμα ή για χώρο περισυλλογής. Στη Ρώμη, η λατινική λέξη «museum» χρησιμοποιήθηκε για χώρους φιλοσοφικών συζητήσεων. Τα μουσεία που απευθύνονταν στο κοινό άρχισαν να ανοίγουν κατά την Αναγέννηση, αλλά πολλά σημαντικά μουσεία άρχισαν να ανοίγουν τον 18ο αιώνα. Η παλαιότερη δημόσια συλλογή τέχνης είναι το Μουσείο Καπιτωλίου και ξεκίνησε το 1471 με τη δωρεά γλυπτών του Πάπα Σίξτου Δ' στους κατοίκους της Ρώμης. Το παλαιότερο μουσείο στο Ηνωμένο Βασίλειο, που άνοιξε το 1660, είναι το Royal Armouries στον Πύργο του Λονδίνου. Η πρώτη φορά που χρησιμοποιήθηκε μια λέξη «μουσείο» για να περιγράψει κάτι παρόμοιο με το σύγχρονο μουσείο ήταν τον 15ο αιώνα για τη συλλογή του Lorenzo de Medici στη Φλωρεντία (Rosenberg & Renee, 2018, p. 61). Μέχρι τον 17ο αιώνα, ήταν ένα όνομα για συλλογές περιέργειας όπως η συλλογή του Ole Worm στην Κοπεγχάγη (Melhuish, 2020, p. 2) και η συλλογή του John Tradescant στο Lambeth. Όταν η συλλογή του John Tradescant έγινε ιδιοκτησία του Elias Ashmole το 1677, μεταφέρθηκε στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης σε ένα κτήριο ειδικά κατασκευασμένο για την συλλογή αυτή. Στο εγκυκλοπαιδικό πνεύμα του λεγόμενου Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού αναδύονται τα δημόσια μουσεία. Το Μουσείο Ashmolean, που άνοιξε το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης το 1683, θεωρείται γενικά το πρώτο μουσείο που ιδρύθηκε από δημόσιο φορέα για το κοινό όφελος (Ashmole, 2021). Αυτό βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στις εκλεκτικές συλλογές, από πολλά μέρη του κόσμου, που συγκεντρώθηκαν από την οικογένεια Tradescant και προηγουμένως είχαν εκτεθεί στο κοινό στο σπίτι τους στο Λονδίνο. Σηματοδοτεί τη στιγμή που το «μουσείο» αρχίζει να είναι θεσμός και όχι απλώς συλλογή αντικειμένων και παρέμεινε έτσι κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα. Είχε εγκυκλοπαιδικό χαρακτήρα και αυτό είναι χαρακτηριστικό δύο άλλων γνωστών μουσείων αυτής της πρώιμης περιόδου: του Βρετανικού Μουσείου, που άνοιξε στο Λονδίνο το 1759 και του Λούβρου, Παρίσι, που άνοιξε το 1793. Και οι δύο ήταν

κυβερνητικές πρωτοβουλίες, η πρώτη προέκυψε από την απόκτηση τριών ιδιωτικών συλλογών και η δεύτερη από τον «εκδημοκρατισμό» των βασιλικών συλλογών (Chaliakopoulos, 2020). Το Βρετανικό Μουσείο ιδρύθηκε με πράξη του κοινοβουλίου που ανέφερε ότι το μουσείο «δεν προοριζόταν μόνο για την επιθεώρηση και την ψυχαγωγία των μαθητών και των μορφωμένων, αλλά για τη γενική χρήση και όφελος του κοινού». Άνοιξε το 1759 στο Montagu House, στο Bloomsbury που αγοράστηκε ειδικά για το σκοπό αυτό (TheBritishMuseum., 2013). Η πρόσβαση του κοινού ήταν εξαρχής δωρεάν, αν και αρχικά ήταν απαραίτητο να υποβάλλετε αίτηση για εισιτήριο για να αποκτήσετε είσοδο. Ένας επισκέπτης από τη Γαλλία το 1784, παρατήρησε ότι το Μουσείο προοριζόταν ρητά «για την εκπαίδευση και την ικανοποίηση του κοινού». Το μουσείο περιλάμβανε κλασικές αρχαιότητες, δείγματα φυσικής ιστορίας, χειρόγραφα καθώς και εθνογραφικό, νομισματικό και καλλιτεχνικό υλικό. Ο ιδρυτικός νόμος αντανakλούσε αυτή την εγκυκλοπαιδική σκέψη της εποχής δηλώνοντας «όλες οι τέχνες και οι επιστήμες έχουν σχέση μεταξύ τους». Αλλά οι συλλογές φυσικής ιστορίας μεταφέρθηκαν για να σχηματίσουν το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας(Chaliakopoulos, 2020).

Υπάρχουν πολλά μουσεία στον κόσμο που διαφέρουν σε μεγέθη, σε ειδικότητες, σε συλλογές. Πολλά από αυτά είναι πολύ δημοφιλή για τους τουρίστες. Τα πρώτα μουσεία ήταν ιδιωτικές συλλογές που δεν ήταν ανοιχτού χαρακτήρα και ήταν προσβάσιμες μόνο σε στενό κύκλο ανθρώπων. Οι εκθέσεις περιλάμβαναν σπάνια και περίεργα φυσικά αντικείμενα και άλλα εκθέματα. Μερικά από αυτά λειτούργησαν ως «δωμάτια θαυμάτων» ή «ντουλάπια περιέργειας». Το παλαιότερο γνωστό μουσείο ήταν το μουσείο Ennigaldi-Nanna, του οποίου τα εκθέματα συλλέχθηκαν από την πριγκίπισσα Ennigaldi και χρονολογείται από το 530 π.Χ. Βρισκόταν στην πολιτεία της Ουρ και είχε αρχαιότητες της Μεσοποταμίας. Μάλιστα καθώς είχε επισκεφθεί αρκετές περιοχές είχε πλήλινες ετικέτες σε τρεις γλώσσες (Anzovin&Podell, 2000, p. 65). Η πόλη της Βασιλείας αγόρασε την ιδιωτική συλλογή Amerbach Cabinet το 1661 και την άνοιξε στο κοινό το 1671. Από αυτήν αναπτύχθηκε το Kunstmuseum Basel. Το πρώτο μουσείο της Αγίας Πετρούπολης άνοιξε το 1717 και ονομάστηκε Kunstkamera(Driessen-Van het Reve, 2006, σ. 335). Η Μεγάλη Αικατερίνη ίδρυσε το Μουσείο Ερμιτάζ το 1764 και είναι ανοιχτό για δημόσια προβολή από το 1852 (Mondello, 2008).

Οι γνωστές αδελφότητες ήταν επίσης από τους πρώτους δημιουργούς δημόσιων μουσείων. Αυτό συνέβη ιδιαίτερα στην Ασία. Στην Τζακάρτα η συλλογή

της Batavia Society of Arts and Science ξεκίνησε το 1778, για να γίνει τελικά το Κεντρικό Μουσείο Ινδονησιακού Πολιτισμού. Η προέλευση του Ινδικού Μουσείου στην Καλκούτα είναι παρόμοια, καθώς βασίζεται στις συλλογές της Ασιατικής Εταιρείας της Βεγγάλης που ξεκίνησε το 1784. Και τα δύο μουσεία κάλυψαν τις τέχνες και τις επιστήμες και ασχολήθηκαν με την περαιτέρω γνώση για τις αντίστοιχες χώρες τους. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, η Βιβλιοθήκη του Τσάρλεστον της Νότιας Καρολίνας ανακοίνωσε την πρόθεσή της το 1773 να δημιουργήσει μια συλλογή από «φυσικές παραγωγές, είτε ζωικά φυτικά είτε ορυκτά» με σκοπό την προβολή των πρακτικών (Bounia, 2004, σ. 70).

Ο James Macie Smithson επιθυμούσε να δει ένα ίδρυμα «για την αύξηση και τη διάδοση της γνώσης μεταξύ των ανδρών». Αυτή ήταν η αρχή της παγκοσμίου φήμης επιστημονικής και εκπαιδευτικής εγκατάστασης γνωστής ως Smithsonian Institution στην Ουάσιγκτον DC. Η νομοθεσία για την ίδρυσή του προέβλεπε ένα κτίριο που θα στεγάζει γκαλερί τέχνης, βιβλιοθήκη, χημικό εργαστήριο, αίθουσες διαλέξεων και γκαλερί μουσείων. Όλα τα αντικείμενα τέχνης και φυσικής ιστορίας, που ανήκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες επρόκειτο να φιλοξενηθούν εκεί. Το πρώτο κτίριο του Smithsonian ολοκληρώθηκε το 1855 και το Εθνικό Μουσείο των Ηνωμένων Πολιτειών άνοιξε τρία χρόνια αργότερα. Οι συλλογές σύντομα ξεπέρασαν το κτίριο (Thompson-MarkwardHall, 2008).

Με τον καιρό κάποιες άλλες μορφές μουσείων άρχισαν να εμφανίζονται καθώς άρχισαν να φιλοξενούν διαφορετικούς τύπους τεχνουργημάτων. Υπάρχουν πλέον υπαίθρια μουσεία που έχουν διατηρήσει κτίρια ως αντικείμενα, οικομουσεία ακόμα και εικονικά μουσεία που υπάρχουν μόνο σε ηλεκτρονική μορφή στο Διαδίκτυο. Υπάρχουν επίσης αρχαιολογικά μουσεία που διαθέτουν αρχαιολογικά αντικείμενα, μουσεία τέχνης (ή γκαλερί τέχνης) που παρουσιάζουν διαφορετικές μορφές τέχνης, εγκυκλοπαιδικά μουσεία που δίνουν πολλές διαφορετικές πληροφορίες για την τοπική και την παγκόσμια ιστορία, μουσεία ιστορίας, ναυτικά, στρατιωτικά και πολεμικά μουσεία, pop-up μουσεία και πολλά άλλα (Richman-Abdou, 2018, pp. 3-4).

Ένας νέος τύπος μουσείου εμφανίστηκε στη Σουηδία το 1872 για να διατηρήσει πτυχές της παραδοσιακής λαϊκής ζωής του έθνους με τη δημιουργία του Nordiska Museet στη Στοκχόλμη. Αυτό επεκτάθηκε στη συλλογή παραδοσιακών κτιρίων που στη συνέχεια ανεγέρθηκαν ξανά στο Skansen, το πρώτο υπαίθριο μουσείο. Μια παραλλαγή αυτού του θέματος έχει εμφανιστεί στη Νιγηρία όπου

μεγάλο μέρος της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής είναι πολύ εύθραυστο για να μετακινηθεί. Αντίθετα, τεχνίτες οικοδόμοι μεταφέρθηκαν στο Μουσείο Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής στο Jos για να στήσουν παραδείγματα κτιρίων που αντιπροσωπεύουν διάφορα μέρη της Νιγηρίας. Άλλα μουσεία έχουν αναπτύξει εργαστήρια όπου οι παραδοσιακές τέχνες μπορούν να επιδειχθούν και μερικές φορές να αξιοποιηθούν εμπορικά προς όφελος του μουσείου. Άλλού εργαστήρια και βιομηχανικοί χώροι έχουν διατηρηθεί επί τόπου και έχουν αποκατασταθεί στην προηγούμενη κατάσταση λειτουργίας του Μουσείου. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η έμφαση δίνεται περισσότερο διατήρηση των ιστορικών διεργασιών παρά στον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται για την επίτευξή τους και τη διασφάλιση της συνέχειας των δεξιοτήτων που σχετίζονται με αυτές. Σε αυτό το επίπεδο γίνονται ιδιαίτερα εμφανείς οι άυλες πτυχές της κληρονομιάς και η ανάγκη διατήρησής τους (Kotler, 2007). Οι λεπτομερείς γνώσεις και οι δεξιότητες που απαιτούνται για την κατασκευή ενός αντικειμένου μεταδίδονται καλύτερα με προφορικά και οπτικά μέσα και διατηρούνται μέσω τεχνικών πολυμέσων. Τέτοιες προσεγγίσεις μπορούν να εφαρμοστούν ευρέως σε έναν αριθμό μουσειακών καταστάσεων. Όπου ο χώρος διατηρείται από μόνος του, όπως με τους αρχαιολογικούς χώρους και τις περιοχές φυσικού οικοτόπου, ισχύουν διαφορετικά κριτήρια. Υπήρξε ιδιαίτερη ανησυχία ότι η τοποθεσία μπορεί να διατηρηθεί όσο το δυνατόν σε καλή κατάσταση λαμβάνοντας υπόψη τους περιβαλλοντικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένου του κλίματος, και τις επιπτώσεις που μπορεί να έχουν οι επισκέπτες σε αυτήν. Οι ερμηνευτικές εγκαταστάσεις χρειάζονται επίσης ειδική μεταχείριση και πώς αυτές μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα διακριτικά τόσο για την τοποθεσία όσο και για τα ευρήματα από αυτήν (Griswold, 2012).

Κατά τη διάρκεια του δέκατου ένατου και στις αρχές του εικοστού αιώνα, όπως προαναφέρθηκε, υπήρχε στενή σχέση μεταξύ της εθνολογίας ως σχηματισμού γνώσης, των συλλογών και των μουσείων, φυσικής ιστορίας και εθνολογίας. Το μουσείο ήταν το «σπίτι» για αυτά τα πεδία, μάλιστα για κάθε τομέα του οποίου η έρευνα παράγει και απαιτεί συλλογές, συμπεριλαμβανομένης της αρχαιολογίας, της βιολογίας και της γεωλογίας, μεταξύ άλλων.

Κατά τον εικοστό αιώνα και ιδιαίτερα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η κατάσταση άλλαξε, καθώς το πανεπιστήμιο έγινε ο βασικός παραγωγός γνώσης, αφήνοντας πίσω τις μουσειακές συλλογές (Abruzzese & Borrelli, 2000). Το Μουσείο έγινε θεματοφύλακας των συλλογών απαρχαιωμένων επιστημονικών κλάδων.

Ανακαλύπτοντας εκ νέου τον εαυτό τους, τα μουσεία έχουν γίνει φορείς της «κληρονομιάς». Η κληρονομιά είναι μεταπολιτισμική. Αυτό σημαίνει ότι κάθε τι που δημιουργεί μεταφέρεται στις επόμενες γενιές με σκοπό να το διατηρήσουν και να το μεταλαμπαδεύσουν με τη σειρά τους. Μπορεί να οριστεί ως ένας τρόπος πολιτιστικής παραγωγής που καταφεύγει στο παρελθόν και παράγει κάτι νέο (Yoshida, 2004). Η κληρονομιά ως τρόπος πολιτιστικής παραγωγής προσθέτει αξία στο ξεπερασμένο, μετατρέποντάς το σε έκθεση του εαυτού της. Η κληρονομιά δημιουργείται μέσω μεταπολιτισμικών λειτουργιών που επεκτείνουν τις μουσειολογικές αξίες και μεθόδους (συλλογή, τεκμηρίωση, συντήρηση, παρουσίαση, αξιολόγηση και ερμηνεία) σε άτομα, όπως και τις γνώσεις, τις πρακτικές, τα τεχνουργήματα, τους κοινωνικούς κόσμους και τη ζωή τους. Η UNESCO ορίζει ότι μόνο εκείνες οι πτυχές του πολιτισμού που είναι συμβατές με τέτοιες αξίες μπορούν να ληφθούν υπόψη για τον χαρακτηρισμό της παγκόσμιας κληρονομιάς (Swade, 2000, σσ. 1-2).

Τα μουσεία, ενώ αποτελούν αποθετήρια υλικής κληρονομιάς με τη μορφή συλλογών αντικειμένων, έπρεπε πάντα να αντιμετωπίζουν και τις άυλες πτυχές του πολιτισμού την γηγενή γνώση, τα συστήματα πεποιθήσεων, τις τεχνικές του σώματος, τις επιδόσεις. Και, όπως αντιλαμβάνονται τώρα όσοι δημιουργούν την πολιτική για την παγκόσμια κληρονομιά, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της UNESCO, η διάκριση μεταξύ υλικής, φυσικής και άυλης κληρονομιάς είναι αυθαίρετη, αν και όχι χωρίς την ιστορία και τη λογική της (Swade, 2000, σ. 3). Τούτου λεχθέντος, όσοι ασχολούνται με τη φυσική κληρονομιά υποστηρίζουν όλο και περισσότερο ότι οι περισσότερες τοποθεσίες στον κατάλογο παγκόσμιας φυσικής κληρονομιάς είναι αυτό που είναι λόγω της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον. Ομοίως, η υλική κληρονομιά, χωρίς άυλη κληρονομιά, είναι ένα απλώς αδρανές ύλη, αντικείμενα που δεν είναι ακόμη πράγματα. Όσο για την άυλη κληρονομιά, δεν είναι μόνο ενσάρκωμένη, αλλά και αχώριστη από τα πρόσωπα και τον υλικό και κοινωνικό κόσμο τους. Σε αντίθεση με την υλική κληρονομιά που προστατεύεται στο μουσείο, η άυλη κληρονομιά αποτελείται από πολιτιστικές εκδηλώσεις (γνώση, δεξιότητες, επιδόσεις) που συνδέονται άρρηκτα με πρόσωπα. Το να μην υπάρχουν μουσεία στις σημερινές συνθήκες σημαίνει ότι είναι κάτω από το ελάχιστο επίπεδο πολιτισμού που απαιτείται από ένα σύγχρονο κράτος. Η διασφάλιση της ύπαρξής τους απαιτεί εξειδικευμένες δεξιότητες που διαφέρουν από τις πρακτικές που πρέπει να διαφυλαχθούν. Οι προσπάθειες διασφάλισης παράγουν εργαζόμενους στον τομέα της

πολιτιστικής κληρονομιάς, οι οποίοι μπορεί να είναι ή να μην είναι επίσης επαγγελματίες της κληρονομιάς (Taylor, 2003, p. 220).

Όσον αφορά τα εικονικά μουσεία, η διαθεσιμότητα των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας έφερε νέες ευκαιρίες στις ερμηνευτικές πτυχές των μουσείων. Αυτό μπορεί να εκδηλωθεί με διάφορους τρόπους. Για το σκοπό αυτό, η ευκαιρία συγκέντρωσης ψηφιακών εικόνων, ιδίως από διαφορετικές πηγές, για την παρουσίαση και την ερμηνεία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και για την κοινοποίησή της σε ευρύτερο κοινό πρέπει πλέον να θεωρείται σημαντικός ρόλος για τα μουσεία (Thomas, 2010, σ. 7).

2.1.1 Οι συλλογές ως προάγγελος των μουσείων

Οι συλλογές έχουν μεγαλύτερη ιστορία από τα μουσεία. Η συλλογή ξεκίνησε από τις πρώτες ανθρώπινες κοινωνίες και υπήρξαν καθιερωμένες παραδόσεις συλλογής στην Αφρική, την Αραβία και την Ασία πολύ πριν αναπτυχθούν στην Ευρώπη. Οι αρχαίες συλλογές συγκεντρώθηκαν για ένα πλήθος σκοπών, συμπεριλαμβανομένου του κύρους, ως οικονομικών θησαυρών και για την προώθηση της ομαδικής πίστης. Ο Woolley και οι συνάδελφοί του ανακάλυψαν στις αρχές του 1900 μια συλλογή αρχαιοτήτων που χρονολογούνται από το 2000–2500 π.Χ. που περιελάμβανε μια οριακή πέτρα, ένα κεφάλι ράμπας, θραύσματα ενός αγάλματος, έναν πήλινο κώνο θεμελίωσης και πήλινες πλάκες, τα οποία τεκμηριώθηκαν από επιγραφές σε έναν πήλινο κύλινδρο τυμπάνου (Simmons, 2016, σ. 20).

Η εξάπλωση του Χριστιανισμού κατά τους μεσαιωνικούς χρόνους στην Ευρώπη έδωσε έμφαση στις νέες αλλαγές στη θρησκευτική ιδεολογία και τον πολιτισμό αυτής της εποχής, που έδωσαν στην εκκλησία μεγάλη σημασία στους πρίγκιπες και τους διπλωμάτες. Οι συλλογές τέχνης διατηρούνταν κυρίως σε πριγκιπικά ανάκτορα ή στα χρηματοκιβώτια της εκκλησίας. Οι συλλογές είχαν μεγάλη σημασία για οικονομικούς σκοπούς, καθώς είχαν χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση όπλων κατά τη διάρκεια του πολέμου. Επίσης, τα κλωνοποιημένα κομμάτια αυτών των συλλογών έχουν χρησιμοποιηθεί για εμπορικές συναλλαγές, μεταξύ των οποίων μερικοί θησαυροί του αυτοκράτορα Καρλομάγνου, ο οποίος κυβέρνησε τη Ρωμανική αυτοκρατορία (800-814), και του βασιλιά των Φράγκων (768-800), ο οποίος είχε έναν μεγάλο αριθμό στα παλάτια στο Nijmegen και στο Anglheim, που περιείχαν πολλούς θησαυρούς, στήλες, χρυσά και ασημένια φώτα και

χάλκινες πόρτες, μετά από αυτό μοιράστηκαν μεταξύ της εκκλησίας και των πριγκίπων. Λόγω των πλωτών οδών που συνδέουν την Ευρώπη με τις άλλες χώρες, λιμάνια όπως η Λομβαρδία και η Τοσκάνη στη Μεσόγειο Θάλασσα διατήρησαν μια συνεχή επικοινωνία μεταξύ αυτών των χωρών και της εκκλησίας στη Ρώμη, πραγματοποιώντας επιπλέον μια εμπορική κίνηση σε όλο τον κόσμο ανάλογα με τη συλλογή πωλήσεων. Οι συλλογές μετακινούνταν μεταξύ ιδιοκτητών από διαφορετικές χώρες. Οι περισσότεροι από τους αγοραστές ήταν επίσκοποι όπως ο Henry of Blois (ο επίσκοπος του Winchester), ο οποίος αγόρασε κάποια αρχαία αγάλματα κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του στη Ρώμη το 1151, και τα παρέδωσε στην Αγγλία. Η μεταφορά αντικών ήταν πολύ διαδεδομένη στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η οποία έγινε πιο εμφανής μετά τη μεταφορά των περίφημων χάλκινων αλόγων από την Κωνσταντινούπολη στη Βασιλική του Αγίου Μάρκου στη Βενετία κατά τη διάρκεια των Σταυροφοριών τον 13ο αιώνα (Khaled, 2008).

Η προαναγεννησιακή συλλογή στην Ευρώπη περιοριζόταν σε μεγάλο βαθμό σε συλλογές που αποκτήθηκαν από εκκλησίες, οι οποίες ήταν τα κέντρα της πνευματικής ζωής. Οι εκκλησιαστικές συλλογές δεν περιελάμβαναν μόνο ιερά έργα τέχνης και θρησκευτικά αντικείμενα, αλλά και σπάνια και ασυνήθιστα πράγματα, όπως οστά γιγάντων, αυγά γρύπα, κλασικά αγάλματα και αντικείμενα ιστορικής σημασίας. Τέτοια αντικείμενα έγιναν δεκτά στις εκκλησιαστικές συλλογές όχι μόνο επειδή ήταν ασυνήθιστα, αλλά και επειδή θεωρούνταν χρήσιμα για την κατανόηση του κόσμου. Για παράδειγμα, σε μια εποχή που ελάχιστοι Ευρωπαίοι είχαν δει μια στρουθοκάμηλο ή ακόμα και μια απεικόνιση μιας στρουθοκαμήλου, ήταν εύκολο να γίνει πιστευτό ότι τα αυγά στρουθοκαμήλου ήταν αυγά γρύπα. Ωστόσο, οι στρουθοκάμηλοι αναφέρθηκαν επίσης στο Βιβλικό βιβλίο του Ιώβ, όπου καταγράφηκε ότι η στρουθοκάμηλος μερικές φορές ξεχνά τα αυγά της, αλλά όταν τα ξαναβρεί, το πουλί τα λατρεύει ακόμη περισσότερο, επομένως τα αυγά στρουθοκαμήλου ήταν συμβολικά της αγάπης του Θεού για τους μετανοημένους ανθρώπους (Bounia, 2004).

Το πάθος των πριγκίπων, των ευγενών και των εμπόρων να συλλέγουν κλασικές αντίκες αυξήθηκε περισσότερο από ό,τι πριν από την περίοδο της Αναγέννησης (1400-1650) και εξαπλώθηκε σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Η αρχή έγινε από τον βασιλιά της Ουγγαρίας Matthias I, ο οποίος τοποθέτησε τις ρουμανικές αντίκες που είχε συλλέξει στο κάστρο Szombathely και τους πίνακες στη Βούδα.

Επίσης, ο Μαξιμιλιανός Α' της Αυστρίας, διατήρησε τους πίνακες που είχε συγκεντρώσει στο παλάτι του στη Βιέννη. Στους «πράσινους θησαυρούς» του παλατιού της Δρέσδης του Αυγούστου της Σαξονίας βρέθηκαν μέσα δείγματα επιστημονικού υλικού και έργα τέχνης. Επιπλέον, βρέθηκαν ορισμένες συλλογές που ανήκουν σε ευγενείς από την κεντρική Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων συλλογών του αυτοκράτορα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας Ροδόλφου Β' στην Πράγα, και του Δούκα της Βαυαρίας Αλβέρτου Ε'(Lewiss.G).

Καθώς οι συλλογές άρχισαν να συγκεντρώνονται σε ιδιωτικά ντουλάπια περιέργειας το 1400, χρειάστηκαν συστήματα ταξινόμησης για να δοθεί τάξη στα αντικείμενα. Καθώς οι συλλογές μεγάλωναν και γίνονταν πιο περίπλοκες, προστέθηκαν νέες κατηγορίες όπως αντικείμενα ιστορικής εισαγωγής. Τα πρώτα ντουλάπια περιέργειας ήταν μικρά ντουλάπια γεμάτα με αντικείμενα σε θησαυροφυλάκια σε δημόσια ιερά, που οδήγησαν σε προσπάθειες να αποτραπεί η φθορά με μέσα όπως η επίστρωση μεταλλικών αντικειμένων σε πίσσα και η πρόληψη της αφυδάτωσης του ελεφαντόδοντου και του ξύλου με τη χρήση ελαίων. Για να είναι χρήσιμες οι συλλογές στην κατανόηση του κόσμου, τα αντικείμενα σε αυτές πρέπει να οργανωθούν ή να ταξινομηθούν. Η οργάνωση των αντικειμένων βασίζεται σε πραγματικές ή αντιληπτές ομοιότητες και μοτίβα. Προκειμένου να ταξινομηθούν τα αντικείμενα, οι άνθρωποι πρέπει να είναι σε θέση να τα διακρίνουν, επομένως η συλλογή και η οργάνωση των συλλογών είναι στενά συνδεδεμένη με την καθιέρωση συστημάτων ονομασίας (ταξονομίες). Σε πολλές πολιτιστικές παραδόσεις, η καθιέρωση ενός ταξινομικού συστήματος είναι μέρος της ιστορίας της δημιουργίας, όπως στον ιουδαίο-χριστιανικό-ισλαμικό μύθο δημιουργίας στον οποίο ένα από τα πρώτα καθήκοντα του πρώτου ανθρώπου είναι να ονομάσει τα ζώα(Yoon, 2009).

Ο ρόλος του μουσείου στη συμβολή στην εθνική συνείδηση και ταυτότητα αναπτύχθηκε αρχικά στην Ευρώπη και μαζί με αυτό η αναγνώριση ότι τα μουσεία ήταν οι κατάλληλοι θεσμοί για τη διατήρηση της ιστορικής κληρονομιάς ενός έθνους. Αυτός ο ρόλος συνεχίζεται και σήμερα και τονίζεται συχνά στα εθνικά μουσεία των νεοσύστατων ή ανασυσταθέντων κρατών (Earle, 2013). Εκφράσεις αυτού του ρόλου του δέκατου ένατου αιώνα περιλαμβάνουν το εθνικό μουσείο στη Βουδαπέστη, το οποίο δημιουργήθηκε το 1802 και χτίστηκε από χρήματα που συγκεντρώθηκαν από εθελοντικούς φόρους ενώ αργότερα ταυτίστηκε με τον αγώνα για την ανεξαρτησία της Ουγγαρίας. Στην Πράγα, μια αναβίωση του εθνικισμού οδήγησε στην ίδρυση του εθνικού μουσείου το 1818 και το νέο του κτίριο, που άνοιξε μόλις το 1891, έγινε

σύμβολο της τσεχικής εθνικής αναγέννησης. Και τα δύο αρχικά στέγαζαν συλλογές από τις τέχνες και τις επιστήμες αλλά καθώς οι συλλογές μεγάλωναν μεταφέρθηκαν σε άλλα κτίρια. Στην Ουγγαρία, για παράδειγμα, αυτό οδήγησε στη δημιουργία εξειδικευμένων μουσείων: Εφαρμοσμένων Τεχνών, Καλών Τεχνών, Εθνικού Πολιτισμού και Φυσικών Επιστημών (Lewiss.G, p. 12). Ένα από τα πρώτα μουσεία στη Νότια Αμερική ιδρύθηκε στο Μπουένος Άιρες το 1812 και άνοιξε στο κοινό το 1823 ως μουσείο της χώρας. Στεγάστηκε στο πανεπιστήμιο για πολλά χρόνια. Τώρα το Μουσείο Φυσικών Επιστημών της Αργεντινής στο Μπουένος Άιρες, μετακόμισε στο σημερινό του κτήριο το 1937. Οι συλλογές καλύπτουν όλους τους τομείς της φυσικής και ανθρώπινης ιστορίας, αλλά είναι ιδιαίτερα ισχυρές στην παλαιοντολογία, την ανθρωπολογία και την εντομολογία (Penchaszadeh, 2012, p. 347).

Η έννοια ενός εγκυκλοπαιδικού μουσείου εθνικού ή παγκόσμιου πολιτισμού μειώθηκε κατά τη διάρκεια του δέκατου ένατου αιώνα προς όφελος των εθνικών μουσείων αυξανόμενης εξειδίκευσης. Αυτό τονίστηκε όταν τα μουσεία θεωρούνταν επίσης οχήματα για την προώθηση του βιομηχανικού σχεδιασμού και των τεχνικών επιτευγμάτων. Διεθνείς εκθέσεις κατασκευών συνέβαλαν στη δημιουργία πολλών τέτοιων εξειδικευμένων μουσείων, συμπεριλαμβανομένων του Μουσείου VictoriaandAlbert και του Μουσείου Επιστημών στο Λονδίνο, του TechnischesMuseum, της Βιέννης και του Palaisde laDecouverte στο Παρίσι (Stoklund, 1994, pp. 37-38).

Η εγκυκλοπαιδική ιδέα, που εκφράζεται πλέον στα γενικά μουσεία, παραμένει χαρακτηριστικό πολλών περιφερειακών και τοπικών μουσείων. Αυτά αναπτύχθηκαν από τις συλλογές ιδιωτών ευεργετών και κοινωνιών, ιδιαίτερα από τα μέσα του δέκατου ένατου αιώνα. Στη Βρετανία, τα δημοτικά μουσεία θεωρήθηκαν ως μέσο παροχής διδασκαλίας και ψυχαγωγίας στον ολοένα και πιο αστικοποιημένο πληθυσμό και αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων που προέκυψαν από την εκβιομηχάνιση. Όπου εγκαταστάθηκαν σε ένα λιμάνι ή σε άλλο κέντρο διεθνούς εμπορίου, οι συλλογές συχνά αντανάκλυσαν τον παγκόσμιο χαρακτήρα αυτού. Αυτά τα τοπικά και περιφερειακά μουσεία είχαν επίσης ρόλο στην προώθηση της υπερηφάνειας των πολιτών (Stoklund, 1994, p. 35).

2.2 Ο πολυδιάστατος ρόλος των μουσείων

Ο ρόλος των μουσείων και η θέση τους στην κοινωνία δεν είναι πλέον δεδομένα. Αποφεύγοντας την έννοια της χρηματοδότησης που βασίζεται στο «δημόσιο καλό», οι διαδοχικές επαναλήψεις της μεταρρύθμισης του δημόσιου τομέα απαιτούν σταδιακά τα μουσεία να αποδείξουν ότι αξίζουν δημόσιας υποστήριξης. Οι έννοιες της «αξίας» συνδέονται όλο και περισσότερο με την επίτευξη της κυβερνητικής πολιτικής και επιβάλλονται καθιστώντας την επίτευξη βασικών κατευθύνσεων πολιτικής ως προϋπόθεση για τις συμφωνίες χρηματοδότησης (Jeffery, 2022, p. 175). Ωστόσο, η ανησυχία για την ανισορροπία που δημιουργείται από αυτό που πολλοί θεωρούν ότι είναι μια υπερβολικά «εργαλειολογική» προσέγγιση για την αξιολόγηση του ρόλου των μουσείων έχει προκαλέσει αυξανόμενη κριτική και μια παράλληλη συζήτηση για την «εγγενή αξία». Ο αντίκτυπος και η αξία - οι δίδυμες κορυφές του τρέχοντος λόγου για τον ρόλο των μουσείων στη σύγχρονη κοινωνία - είναι το αντικείμενο πρόσφατων μελετών. Πρόσφατα οι μουσειακές μελέτες έχουν κυριαρχήσει σε σημαντικό μέρος του ακαδημαϊκού λόγου, αντλώντας δύναμη από την αυξανόμενη συνεκτικότητα της πρακτικής επισκέψεων σε μουσεία (Jeffery, 2022, σ. 179). Ο ίδιος ο ορισμός του «μουσείου» έχει αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης και αντιπαράθεσης, αξιολογώντας την ανάγκη να γίνει σαφής ο περίπλοκος πολιτιστικός και κοινωνικός ρόλος αυτού του δημόσιου φορέα. Με τον ορισμό του ως οργανισμού που δρα στην υπηρεσία της κοινωνίας, ο οποίος είναι αφοσιωμένος σε μια διαδικασία συνεχούς επικοινωνίας, η μελέτη ενός μουσείου σήμερα σημαίνει όχι απλώς ένα απλό ίδρυμα ή επιχείρηση, αλλά μάλλον ένα μέσο. Ως εκ τούτου, αυτό το θέμα απαιτεί ένα διεπιστημονικό σύνολο εννοιών και γνώσεων για να αποφευχθεί η παράλειψη οποιουδήποτε από τα πολλά σημαντικά ζητήματα και χαρακτηριστικά (Griswold, 2012, σ. 32).

Στο σύγχρονο σενάριο το μουσείο διαδραματίζει τον ίδιο ρόλο σε πολιτιστικό επίπεδο με εκείνο που έπαιζε το εργοστάσιο σε κοινωνικό και παραγωγικό επίπεδο. Αποτελεί κατ' εξοχήν δημόσιο χώρο ενώ παράλληλα είναι ιστορικός, πολιτιστικός και καλλιτεχνικός θεσμός. Σε κάθε αληθινή σύγχρονη μητρόπολη, το μουσείο έκανε το ντεμπούτο του στο αστικό τοπίο προς τα τέλη του 17ου αιώνα. Πέρα από τις εμβρυϊκές του μορφές τα μουσεία ζωντάνεψαν στις πρώτες μέρες της Βιομηχανικής Επανάστασης, της οποίας ενσαρκώνουν και οργανώνουν φιλοσοφίες και κυριαρχούν

αφηγήσεις, όπως η ιδεολογία της προόδου και η εγκυκλοπαιδική κοσμοθεωρία(Luhmann, 2000, σ. 28).

Ο ορισμός του μουσείου ως προσβάσιμος χώρος, κοινό αγαθό και κύριος παράγοντας στη διατήρηση και την παράδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς δεν είναι μεμονωμένο φαινόμενο. Στην πραγματικότητα, σηματοδοτεί μια γραμμική συνέχεια με άλλες κοινωνικές διεργασίες που έλαβαν χώρα κατά τον 18ο και 19ο αιώνα, την άνοδο της ιδεολογίας της προόδου, τη διάδοση των επιστημονικών αρχών και την ανάδειξη ενός νέου κοινωνικοπολιτικού παράγοντα, δηλαδή του μητροπολιτικού πληθυσμού. Το μουσείο, λοιπόν, προσφέρεται στη νεωτερικότητα ως η καταλληλότερη εκδοχή της ήδη καθιερωμένης πρακτικής της συλλογής. Η πρακτική της συλλογής έχει αλλάξει ακολουθώντας το σύγχρονο παιδαγωγικό παράδειγμα, τονίζοντας τη σημασιολογική τελετουργική αξία των πραγμάτων, το εγκυκλοπαιδικό εγχείρημα και την απτή εκδήλωση της αστικής πολυτέλειας. Επιπλέον, τα μουσεία είναι βαθιά συνδεδεμένα με άλλους θεσμούς, όπως η Παγκόσμια Έκθεση και μεταξύ τους, συνυφαίνουν την ιεροποίηση του συλλεκτικού αντικειμένου και τη συμβολική αξία του εμπορευματοποιημένου αντικειμένου(Abruzzese & Borrelli,, 2000, σ. 156).

Είναι γνωστό ότι το 1977 η UNESCO όρισε την 18η Μαΐου ως Διεθνή Ημέρα Μουσείων. Αυτό δείχνει ότι ο ρόλος των μουσείων στη ζωή της κοινωνίας και η σημασία της κατανόησης της ταυτότητας των λαών, της εκπαίδευσης της νεότερης γενιάς είναι σημαντική. Από τη φύση τους, τα μουσεία, πρώτα απ' όλα, εστιάζουν όλη τους την προσοχή κυρίως στο παρελθόν, διδάσκονται από αυτό, εξάγουν συμπεράσματα, μελετούν τον τρόπο ζωής των προγόνων μας, τις υλικές-πολιτιστικές, πνευματικές-ιδεολογικές αξίες που δημιούργησαν. Επιπλέον τα ιστορικά γεγονότα και φαινόμενα μελετώνται με ακρίβεια, με βάση μια περιοδική αλληλουχία (Alimon, 2021). Ακόμα τα μουσεία, είναι πολύπλευρα και ποικίλα. Μελετούν όχι μόνο μια πτυχή της εξέλιξης και των κρίσεων της κοινωνίας, αλλά όλες τις πτυχές της κοινωνίας σε μια αναπόσπαστη συνολική αλληλεξάρτηση. Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις πτυχές, σήμερα δίνεται σοβαρή προσοχή στην ολοκληρωμένη μελέτη της διατήρησης ιστορικών τεκμηρίων-αριστουργημάτων, στην επιστημονική μελέτη των κειμηλίων του παρελθόντος, σπάνιων χειρογράφων.

2.3. Ο πολλαπλός χαρακτήρας της μουσειακής επίσκεψης

Στο παρελθόν, η ευθύνη των υπαλλήλων του Μουσείου περιοριζόταν στην απόκτηση, συντήρηση, έρευνα και έκθεση διαφορετικών καλλιτεχνικών, αρχαιολογικών, εθνογραφικών, επιστημονικών και τεχνολογικών αντικειμένων. Όμως στον σύγχρονο κόσμο η ευθύνη των Μουσείων έχει αποκτήσει πολύ ευρύτερο ρόλο για τους επισκέπτες. Οι επισκέπτες όχι μόνο κοιτούν τα αντικείμενα και τα θαυμάζουν και τα απολαμβάνουν, αλλά μαθαίνουν από αυτά μεταδίδοντας την αγάπη τους γι' αυτά στην επόμενη γενιά. Τα μουσεία θεωρούνται συχνά ως μέρη που συλλέγουν, φροντίζουν, εκθέτουν και ερμηνεύουν αντικείμενα. Αν και ισχύει από πολλές απόψεις, αυτή η άποψη παραλείπει το ανθρώπινο στοιχείο των μουσείων (Black, 2005, p. 15).

Αρχικά, τα μουσεία διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση του τοπικού πολιτισμού. Με προσεκτική τεκμηρίωση και διατήρηση αντικειμένων, ένας πολιτισμός μπορεί να καταγραφεί και να μην λησμονηθεί ποτέ ανεξάρτητα από το αν θα διατηρηθεί ή θα εξαφανιστεί μελλοντικά. Μπορεί επίσης να μοιραστεί και να γίνει κατανοητό από άτομα με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Γι' αυτό και τα μουσεία είναι τόσο απαραίτητα για την πολιτιστική διατήρηση. Η καταγραφή της καθημερινότητας μέσα σε έναν πολιτισμό είναι ένα από τα πιο σημαντικά κομμάτια για τη διατήρησή του. Με το ρυθμό με τον οποίο εξαφανίζονται οι πολιτισμοί, η προσεκτική διατήρηση της καθημερινής ζωής είναι η μόνη ελπίδα που έχει μια ομάδα πολιτιστικής κληρονομιάς για την διατήρηση του πολιτισμού της. Η καθημερινή ζωή περιλαμβάνει τελετουργίες, τη θρησκεία, φαγητά, τέχνη και οποιεσδήποτε άλλες πτυχές που κάνουν έναν πολιτισμό μοναδικό (Garofian, 2001, σ. 240).

Επιπλέον, για να γίνει σεβαστός ένας πολιτισμός και να επιβιώσει από την παγκοσμιοποίηση, κάθε λαός πρέπει να λάβει την ορθή εκπαίδευση προκειμένου να μπορέσει να αποδεχτεί με σεβασμό τους μειονοτικούς πολιτισμούς και τον τρόπο ζωής τους. Ένας τρόπος για να γίνει αυτό είναι μέσα από μια σεβαστή προβολή του τοπικού πολιτισμού σε ένα μουσείο. Με έναν μορφωμένο πληθυσμό που σέβεται τις μειονοτικές κουλτούρες, διασώζεται η πολιτισμική πολυμορφία. Ακόμα, τα μουσεία αποτελούν ένα ιδανικό μέρος για τα παιδιά τόσο για διασκέδαση όσο και για εκπαίδευση. Προσφέρουν πρακτική μάθηση με έμπειρους επαγγελματίες και οπτικά βοηθήματα για να κρατήσουν την προσοχή οποιουδήποτε παιδιού, διευρύνοντας τους

ορίζοντας τους και δίνοντας ιδέες στους δασκάλους για να κάνουν ένα πιο ευρηματικό και πρακτικό μάθημα. Όσο νωρίτερα εκπαιδεύεται ένα παιδί σχετικά με τη σημασία της αποδοχής της διαφορετικότητας, τόσο πιο πιθανό είναι να γίνει ευγενικός και ισορροπημένος ενήλικας (Stock, 2004, σ. 317).

Επιπροσθέτως, τα μουσεία εμφανίζουν εναλλακτικές προοπτικές για την ιστορία. Πολλά κύρια μαθήματα ιστορίας και βιβλία είναι προκατειλημμένα, εστιάζοντας στην προοπτική της κυρίαρχης κουλτούρας και αγνοώντας τους χιλιάδες μειονοτικούς πολιτισμούς που συνυπάρχουν σε κάθε χώρα. Τα μουσεία εμφανίζουν ιστορίες, χρονοδιαγράμματα και προοπτικές, αλλάζοντας ενδεχομένως τη νοοτροπία των ανθρώπων που απλώς δεν έχουν ποτέ εκπαιδευτεί έξω από την επικρατούσα κουλτούρα. Αυτή η διαφορετική οπτική είναι κάτι που πρέπει να έχει κάθε καλά ενημερωμένο άτομο. Υπάρχουν άτομα που έχουν μια έμφυτη τάση να γνωρίσουν την κληρονομιά τους και άτομα που ενδιαφέρονται να μάθουν για αυτήν την κληρονομιά αλλά προέρχονται από διαφορετικό υπόβαθρο. Τα μουσεία που επικεντρώνονται στην κληρονομιά και τον πολιτισμό φέρνουν κοντά τους ανθρώπους, δημιουργώντας ένα δίκτυο υποστήριξης για διαφορετικές μειονότητες και ομάδες. (Stock, 2004, p. 318)

Τα μουσεία και οι επισκέπτες τους είναι κρίσιμα στοιχεία στην προσπάθεια αποτροπής της απώλειας πολιτισμού και γλώσσας. Αυτές οι απώλειες συμβαίνουν όταν η μειονοτική κουλτούρα αισθάνεται κατώτερη ή ασήμαντη και προσπαθεί να κάνει τα παιδιά της σαν εκείνα της κυρίαρχης κουλτούρας. Χρησιμοποιώντας ένα μουσείο για την καλλιέργεια του σεβασμού και του ενδιαφέροντος για αυτούς τους μειονοτικούς πολιτισμούς, υπάρχει δυνατότητα αποτροπής πολιτιστικών απωλειών (Garofian, 2001, σ. 241).

Τα μουσεία θεωρείται ότι προσφέρουν τόσο απτές (ποσότητα και ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών) όσο και άυλες εμπειρίες (συναισθήματα και κίνητρα) στους επισκέπτες. Η τουριστική βιβλιογραφία έχει υποστηρίξει ότι τα μουσεία είναι τόποι βιωματικής κατανάλωσης για χαλάρωση, πολιτιστική εκπαίδευση και μάθηση και κοινωνική αλληλεπίδραση (Chan & Stewart, 2009). Αυτή η μελέτη υποστηρίζει ότι τα μουσεία παρουσιάζουν τη συνολική εμπειρία των αντικειμένων στους επισκέπτες. Για παράδειγμα, το Εθνικό Μουσείο της Γκάνας παρουσιάζει πίνακες τέχνης, γκαλερί εθνογραφίας, όπως τα ρεγάλια του αρχηγού, τοπικά μουσικά όργανα της Γκάνας, παραδοσιακά υφάσματα και χάντρες της Γκάνα, χρυσά βάρη, καθώς και αρχαιολογικά αντικείμενα που εκτείνονται από την εποχή του λίθου έως το παρόν ιστορικό παρελθόν. Επιπλέον, οι Pine και Gilmore (1999, p. 450) σημείωσαν ότι η

εμπειρία του μουσείου ήταν ένα πολύτιμο είδος προσφοράς για το οποίο οι τουρίστες ήταν διατεθειμένοι να πληρώσουν. Επίσης έχει διερευνηθεί η συμπεριφορά των τουριστών εντός του μουσειακού περιβάλλοντος του Χονγκ-Κονγκ και διαπιστώθηκε ότι η εμπειρία των επισκεπτών του μουσείου έπαιξε σημαντικό ρόλο ως προς τη βελτίωση της ικανοποίησης των επισκεπτών. Τόνισαν τη σύνδεση μεταξύ της εμπειρίας των τουριστών και της ικανοποίησης από τα πολιτιστικά στοιχεία που συνδέονται με τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Πράγματι, όταν γίνει κατανοητή η εμπειρία των επισκεπτών του μουσείου, η έλξη των τουριστών σε συγκεκριμένους τουριστικούς προορισμούς θα ενισχυόταν (Vu&Scarlet, 2018). Η προηγούμενη βιβλιογραφία δείχνει ότι πολλοί πελάτες μουσείων θεωρούν την ικανοποίηση ως κρίσιμο παράγοντα στις συζητήσεις για την εμπειρία του μουσείου(Earle, 2013). Σε αυτή την περίπτωση, αρκετά σημαντικά στοιχεία της μουσειακής εμπειρίας, όπως οι συλλογές, οι εκθέσεις και οι ερμηνείες επηρέασαν την ικανοποίηση των επισκεπτών (Danaher&Mattsson, 1994). Από την άποψη αυτή, η παρούσα μελέτη παρουσιάζει την πρώτη υπόθεση, ως εξής:

Η εμπειρία των επισκεπτών έχει σημαντική επίδραση στην ικανοποίηση. Η χρήση ψηφιακών διαδραστικών τεχνολογιών γίνεται ολοένα και πιο κοινή και διαδεδομένη στα μουσεία και σε άλλα πλαίσια πολιτιστικής κληρονομιάς. Ωστόσο, οι ψηφιακές τεχνολογίες, ιδιαίτερα οι αλληλεπιδράσεις των μουσείων που βασίζονται στην οθόνη, κατηγορούνται επίσης ότι απομονώνουν τους επισκέπτες και αποσπούν την προσοχή τους από τα πραγματικά, φυσικά αντικείμενα που εμφανίζονται. Το ευρωπαϊκό έργο meSch¹ θέτει ως στόχο τη διερεύνηση των δυνατοτήτων της απτής αλληλεπίδρασης ως εναλλακτικού τρόπου χρήσης της τεχνολογίας στα μουσεία, έτσι ώστε να ενισχυθούν οι δεσμοί με τα μουσειακά αντικείμενα που εκτίθενται. Αυτό επιτυγχάνεται με την ενσωμάτωση ψηφιακών ιδιοτήτων και πληροφοριών σε χώρους Πολιτιστικής Κληρονομιάς, εκθέσεις μουσείων ή αντικείμενα όπου οι επισκέπτες ενθαρρύνονται να αλληλεπιδρούν με αντικείμενα της Πολιτιστικής Κληρονομιάς σωματικά, γνωστικά και συναισθηματικά χρησιμοποιώντας τις αισθήσεις τους(Dudley, 2010, σσ. 10-11).

Η μέτρηση του αντίκτυπου των νέων τεχνολογιών έχει αναγνωριστεί ως μία από τις πιο σημαντικές προκλήσεις για τα μουσεία και τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της Έκθεσης του Μουσείου Horizon του NMC(Johnson,

¹<https://www.iti.gr/iti/projects/MESH.html>

Freeman, Becker, & Estrada, 2015). Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση ψηφιακά ενεργοποιημένων, απτών, ενσωματωμένων και πολυαισθητηριακών εμπειριών επίσκεψης σε μουσεία. Το ερώτημα που τίθεται είναι εάν μπορεί αυτή η προσέγγιση να ενθαρρύνει μια πολυαισθητηριακή, πολύπλευρη εμπλοκή των επισκεπτών σε περιβάλλοντα πολιτιστικής κληρονομιάς. Για παράδειγμα, η χρήση τρισδιάστατων τυπωμένων αντιγράφων πραγματικών μουσειακών αντικειμένων που μπορούν να αγγιχθούν και να χρησιμοποιηθούν θα ενσταλάξει μια αίσθηση θαύματος στον επισκέπτη του μουσείου (Dudley, 2010).

Εν κατακλείδι, τα τελευταία χρόνια, οι εξελίξεις στην τεχνολογία γίνονται όλο και πιο σημαντικές για τις εμπειρίες των επισκεπτών και τις λειτουργίες των μουσείων σε όλο τον κόσμο. Από την παροχή καθηλωτικών ψηφιακών βίντεο, την επιμέλεια του ταξιδιού του επισκέπτη και τον εξορθολογισμό των λειτουργιών, η τεχνολογία έχει ποικίλες και αυξανόμενες εφαρμογές στο περιβάλλον του μουσείου. Τα τελευταία 20 χρόνια, τα μουσεία έχουν καταστήσει τις ψηφιακές τεχνολογίες βασικούς παράγοντες για την επίτευξη και την καινοτομία των λειτουργιών τους. Η τρέχουσα πανδημία επιβεβαίωσε την εξάρτηση των μουσείων από τα ψηφιακά εργαλεία, τα οποία έχουν γίνει το μόνο μέσο προσέγγισης του κοινού κατά τη διάρκεια της καραντίνας. Ενώ η επιστημονική κοινότητα γενικά εξετάζει την τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών ως εργαλείο για την παροχή καινοτόμων λειτουργιών του μουσείου, σπάνια επιδιώκει να κατανοήσει πώς οι ψηφιακές λύσεις διαπερνούν την καθημερινή οργάνωση και διαχείριση (Taormina & Bonini Baraldi, 2021, p. 2).

2.4 Ο εκπαιδευτικός ρόλος των μουσείων

Η εκπαίδευση σπάνια περιορίζεται στην τάξη, καθώς οι μαθησιακές εμπειρίες έχουν τη δυνατότητα να λάβουν χώρα σε πολλά διαφορετικά και ενδιαφέροντα μέρη. Πολλά σχολικά συστήματα σε όλο τον κόσμο υιοθετούν αυτή τη φιλοσοφία και συχνά χρησιμοποιούν εκδρομές για να παρέχουν στους μαθητές πρακτική εκπαίδευση. Υπάρχουν πολλοί πιθανοί προορισμοί από τους οποίους μπορούν να επιλέξουν τα σχολεία, είτε πρόκειται για ένα κτίριο γραφείων, ένα μουσείο ή το θέατρο. Αυτά τα μοναδικά ταξίδια επιτρέπουν στους μαθητές όχι μόνο να αναπτυχθούν ως προς τις γνώσεις τους, αλλά η έκθεση σε διαφορετικές καταστάσεις

και ιδέες μπορεί να τους καλλιεργήσει και ως άτομα. Τα μουσεία αποτελούν μια τοποθεσία που επισκέπτονται συνεχώς οι μαθητές, καθώς οι καθηγητές αναγνωρίζουν τον εκπαιδευτικό τους ρόλο. Η σημασία των μουσείων για τους μαθητές έγκειται στο γεγονός ότι συμβάλλει στον εμπλουτισμό της μάθησής τους σε διάφορους τομείς, στην απόκτηση εμπειριών σε ένα νέο περιβάλλον και στην παροχή ενός μοναδικού περιβάλλοντος για τους εκπαιδευτικούς για να διδάξουν στους μαθητές ένα ευρύ φάσμα θεμάτων. Στην τάξη, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να παρουσιάσουν πληροφορίες στους μαθητές με πολλούς τρόπους, είτε μέσω διαλέξεων, βίντεο ή αναγνώσεων. Οι εκδρομές δεν είναι μόνο τρόπος διασκέδασης, αλλά αποτελεί επιπλέον ερέθισμα για το υλικό που συζητείται στην τάξη. Φυσικά περιτριγυρισμένοι από στοιχεία που έχουν προηγουμένως διδαχθεί επιτρέπει στους μαθητές να συνδέσουν την οπτική με τις εμπειρίες τους στην τάξη. Όταν συγχωνεύονται και οι δύο επαναλήψεις των ίδιων πληροφοριών, η πλήρης κατανόηση του θέματος επιτυγχάνεται ευκολότερα από τον μαθητή, επιτρέποντάς του να συνεχίσει με επιτυχία την εκπαίδευσή του (FALETI, 2017, p. 2).

Ένα Μουσείο δεν είναι εκπαιδευτικό ίδρυμα με την τυπική έννοια του όρου. Ο Eilean Hooper Green Hill (1988) θεωρεί το μουσείο στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, ως ένα ίδρυμα που μπορεί να προσφέρει μια εκπαιδευτική εμπειρία σε ένα ευρύ φάσμα μεταβλητών και σε σχέση με ένα ευρύ φάσμα ιδρυμάτων και οργανισμών. Η έννοια της μουσειακής εκπαίδευσης είναι ότι τα μουσεία παρέχουν μια κατάσταση μάθησης στην οποία οι επισκέπτες βιώνουν τη μάθηση. Μια κατάσταση μάθησης είναι μια κατάσταση ή ένα περιβάλλον στο οποίο υπάρχουν όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την προώθηση της μάθησης. Η μαθησιακή εμπειρία είναι η ψυχική ή σωματική αντίδραση που προκαλείται σε κάποιον αφού δει, να ακούσει ή να κάνει τα πράγματα που πρέπει να μάθει και μέσω της οποίας αποκτά νοήματα και κατανόηση του υλικού που του παρέχεται. Οι John Falk & Lynn (1992), οι οποίοι είχαν μελετήσει εκτενώς τη μουσειακή εκπαίδευση στις ΗΠΑ, την Ινδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και πολλές άλλες χώρες, περιέγραψαν τη μάθηση στο μουσείο ως εξής: Η μάθηση στα μουσεία περιλαμβάνει γενικά έναν επισκέπτη ή μια ομάδα επισκεπτών που παρακολουθεί ένα αντικείμενο, μια έκθεση, ένα πρόσωπο, ένα στοιχείο ή κάποιο διανοητικό κατασκεύασμα αυτών.

Η μουσειακή μάθηση έχει εξεταστεί από καιρό σε σχέση με την ελκυστική δύναμη και τη δύναμη φόρτωσης των εκθεμάτων στα μουσεία. Οι πληροφορίες που συλλέγονται έτσι από τους επισκέπτες αποθηκεύονται στον εγκέφαλο και

παραμένουν εκεί για μια περίοδο. Η επίσκεψη στο μουσείο αντιπροσωπεύει μια συλλογή εμπειριών και όχι ένα ενιαίο φαινόμενο. Οποιαδήποτε πληροφορία λαμβάνεται κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στο μουσείο είναι πιθανό να περιλαμβάνει κοινωνικές συσχετίσεις, στάσεις, γνωστικές και αισθητηριακές σχέσεις. Αυτές οι συσχετίσεις θα ενσωματωθούν στη μνήμη συνολικά με αποτέλεσμα οποιαδήποτε πτυχή αυτών των εμπειριών να μπορεί να διευκολύνει την ανάκληση ολόκληρης της εμπειρίας. Έτσι τα μουσεία είναι μάλλον πηγή πνευματικής τόνωσης και ψυχαγωγίας. Εκθεσιακοί χώροι, σωστά τοποθετημένες δευτερεύουσες συλλογές, ξεναγήσεις, ταξιδιωτικές εκθέσεις, επισκέψεις σε σχολικές τάξεις, υπηρεσίες δανεισμού στα σχολεία, μαθήματα κατάρτισης στους δασκάλους, εικονογραφημένες διαλέξεις, κινηματογραφικές ταινίες, κινηματογραφικές εκδρομές και δημοσιεύσεις κ.λπ. αποτελούν τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε ένα μουσείο. Τα μουσεία εξοπλίζονται όλο και περισσότερο με διαδραστική τεχνολογία. Ο κύριος στόχος της χρήσης της τεχνολογίας είναι η βελτίωση της εμπειρίας των επισκεπτών από το μουσειακό. Τα διαδραστικά εκθέματα στους χώρους των μουσείων είναι αρκετά συνηθισμένα πλέον και γενικά θεωρούνται χρήσιμα όσον αφορά τη μάθηση και τη δέσμευση (Falk, 2009).

Σύμφωνα με την UNESCO, ο τρέχων εκτιμώμενος συνολικός αριθμός μουσείων παγκοσμίως είναι περίπου 104 χιλιάδες. Ωστόσο, τα μουσεία δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένα παγκοσμίως, με τη Δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική να φιλοξενούν περίπου το 61% των μουσείων από τον Μάρτιο του 2021. Συνολικά, οι Ηνωμένες Πολιτείες αντιπροσώπευαν σχεδόν το ένα τρίτο όλων των οργανισμών και βρίσκονται στην κορυφή της λίστας στην παγκόσμια κατάταξη με βάση τον αριθμό των μουσείων (Statista Research Department, 2022). Η Ουάσιγκτον D.C είναι μια περιοχή που αποτελεί κόμβο για μουσεία, όπου στεγάζονται το Εθνικό Μουσείο Αεροπορίας και Διαστήματος, η Εθνική Πινακοθήκη Τέχνης και το Εθνικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας. Πολλά από αυτά τα μουσεία είναι δωρεάν, κάτι που είναι επωφελές για τα σχολεία που έχουν συνείδηση του κόστους και ενδέχεται να μην είναι σε θέση να αντέξουν οικονομικά το κόστος εισόδου. Μια σημαντική πτυχή των μουσείων είναι το περιβάλλον και η ατμόσφαιρα που δημιουργούν. Το 2012, μια εκτενής μελέτη που ολοκληρώθηκε από το TheMuseumGroup, σημείωσε ότι, τα μουσεία, με τα πραγματικά τεχνουργήματα, τα δημιουργήματα και τις καθηλωτικές εκθέσεις τους παρέχουν ένα μοναδικά θετικό περιβάλλον για την προώθηση της μάθησης στα μικρά παιδιά (FALETI, 2017, σ. 2). Ενώ η μελέτη αναφέρει μικρά

παιδιά ως παράδειγμα, η επίσκεψη σε ένα περιβάλλον με μια τεράστια συλλογή ιστοριών και αντικειμένων από πολλούς διαφορετικούς πολιτισμούς μπορεί να φανεί αρωγός στον εμπλουτισμό των γνώσεων οποιασδήποτε ηλικίας. Τα μουσεία που φιλοξενούν σημαντικά εκθέματα θέτουν τις βάσεις για την κατανόηση του πολιτισμού, της τέχνης και της ιστορίας, και επομένως συμβάλλουν στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης. Σήμερα, ένα από τα κύρια προβλήματα που παρατηρούνται στον χώρο της εκπαίδευσης είναι η αδυναμία δημιουργίας σχέσης μεταξύ της ανθρώπινης ζωής και των δραστηριοτήτων, σταδίων και υλικών που συμμετέχουν στην εκπαιδευτική περίοδο. Αυτό επηρεάζει, επομένως, τη δια βίου εκπαιδευτική διαδικασία των μαθητών, περιορίζει τους τρόπους πρόσβασης και χρήσης των πληροφοριών και εμποδίζει την ενεργό και αποτελεσματική χρήση των δεξιοτήτων, των ταλέντων και της δημιουργικότητάς τους. Εν ολίγοις, τα σχολεία δεν είναι η μόνη πηγή μάθησης και γνώσης, καθώς υπάρχουν και άλλες εκπαιδευτικές μέθοδοι που προωθούν την αποτελεσματική και διαδραστική διαδικασία. Διαφορετικά περιβάλλοντα μάθησης όπως μουσεία, πάρκα, εκθέσεις και γκαλερί τέχνης μπορεί να εξασφαλίσουν τη μονιμότητα της εκπαίδευσης που λαμβάνεται με τη μετατροπή της θεσμικής γνώσης που δίνεται από τα σχολεία σε δραστηριότητες (Kaltsova, 2014, σ. 18). Η σημασία των μουσείων στην εκπαίδευση τονίζεται από πολλούς θεωρητικούς στην εμφάνιση των εννοιών της αποτελεσματικότητας στην εκπαίδευση, της απόκτησης εμπειρίας, γιατί το μουσειακό περιβάλλον αντιπροσωπεύει το εξωστρεφές και ιδανικό μέρος που μπορεί να συμβάλει στην πνευματική, σωματική, συναισθηματική, εκπαιδευτική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών δίνοντάς τους τη δυνατότητα να εξασκηθούν και να βιώσουν μια διαφορετική εμπειρία. Τα μουσεία βοηθούν τους μαθητές να κατανοήσουν ότι είναι μέλη αυτής της κοινωνίας και αποτελούν τη βάση της οικοδόμησης της προσωπικότητάς τους και της εθνικής τους ταυτότητας, αποκτώντας όλα τα εφόδια που σχετίζονται με τον πολιτισμό μέσα στην κοινωνική αλληλεπίδραση.

Τα μουσεία χρησιμοποιούνται στο εκπαιδευτικό σύστημα των κρατών ως εκπαιδευτικά εργαλεία από τα παλιά χρόνια. Ωστόσο, τις περισσότερες φορές, οι επισκέψεις στα μουσεία έχουν περιοριστεί μόνο με μερικές γρήγορες ματιές στα σημαντικά εκθέματα. Συγκεκριμένα, τα μουσεία έχουν κωδικοποιηθεί από τους μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ως βαρετοί χώροι όπου εκτίθενται πολλά παλιά και σπασμένα αντικείμενα (Dockett & Main, 2011). Ωστόσο, απαιτείται να διασφαλιστεί ότι η επίσκεψη και η εμπειρία των μουσείων, θα αποτελέσει ένα

αποτελεσματικό εργαλείο στην προσπάθεια προώθησης της πολιτιστικής κληρονομιάς των λαών. Επομένως, η μουσειακή εκπαίδευση στη σύγχρονη εποχή εμφανίστηκε με αυτόν τον στόχο. Σήμερα, η μουσειακή εκπαίδευση έχει φέρει το θέμα σε ένα επίπεδο υψηλότερο από το να οργανώνει ξεναγήσεις για σχολεία και έχει δημιουργήσει ένα ευρύτερο πλήθος δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων εκθέσεων, εργαστηρίων και δημοσιεύσεων που απευθύνονται όχι μόνο σε μαθητές αλλά και σε οικογένειες και ενήλικες. Καθώς η σημερινή κατανόηση της εκπαίδευσης δεν αναδεικνύει το αποτέλεσμα, αλλά τις δεξιότητες, τις δραστηριότητες, την εμπειρία και το δημιουργικό δυναμικό που οδηγεί στο αποτέλεσμα. Ο εκσυγχρονισμός στα μουσεία αποκτά σημασία και οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες πρέπει να είναι διερευνητικές και βιωματικές. Η μουσειακή παιδεία θα πρέπει να δοθεί από τα άτομα που εκπαιδεύονται στο αντικείμενο και να τεθεί σε εφαρμογή πιο σοβαρά η συνεργασία μουσείων και σχολείων. Επομένως; οι δάσκαλοι είναι οι κύριοι υπεύθυνοι χαρακτήρες της διαδικασίας. Οι γνώσεις τους σχετικά με τη μουσειακή εκπαίδευση θα πρέπει να διευρυνθούν, κάτι που θα έχει ως αποτέλεσμα την πιο αποτελεσματική και συνειδητή χρήση των μουσείων στην εκπαίδευση. Μία από τις μεθόδους μάθησης είναι το δημιουργικό δράμα.

Το δημιουργικό δράμα που είναι μία από τις μεθόδους που κάνει τους μαθητές σε μια ομαδική εργασία να μαθαίνουν αποτελεσματικά, καθώς και να δίνουν στους μαθητές την ευκαιρία να βρουν τις γνώσεις τους αναθεωρώντας τις παρατηρήσεις, τις εμπειρίες, τα συναισθήματα και τη ζωή τους. παρέχει μάθηση με πειραματισμό και εμπειρία. Το δημιουργικό δράμα είναι μια μορφή δράματος αυτοσχεδιαστική και προσανατολισμένη στη διαδικασία όπου οι συμμετέχοντες καθοδηγούνται από έναν δάσκαλο και καλούνται να φανταστούν, να αναπαραστήσουν και να προβληματιστούν πάνω σε πραγματικές και φανταστικές εμπειρίες. Το δημιουργικό δράμα αναδεικνύει το δημιουργικό παιχνίδι και το αναπτύσσει περαιτέρω, χρησιμοποιώντας τεχνικές θεάτρου, για να δημιουργήσει μαθησιακές εμπειρίες που ωφελούν τους συμμετέχοντες (Hein, 2010, pp. 4-5). Τα μουσεία είναι χώροι που εξυπηρετούν διαφορετικές εμπειρίες ζωής για τους μαθητές. Σε αυτή την περίπτωση, η συμβατότητα αυτών των δύο πεδίων στη μαθησιακή διαδικασία δεν μπορεί να αμφισβητηθεί. Κατά τη μάθηση με δημιουργικό δράμα, χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα οι δεξιότητες φαντασίας του μαθητή και ο εναλλακτικός κόσμος που δημιουργείται με τη δράση με τα αντικείμενα (ιστορικά αντικείμενα) που χρησιμοποιούνται κατά τη διδασκαλία του θέματος μπορεί να προσφέρει πολλές

ευκαιρίες. Το γεγονός ότι η υλική πτυχή των αντικειμένων είναι πραγματική μπορεί να προσφέρει μεγαλύτερη εστίαση της προσοχής από την προσοχή στον γραπτό κόσμο. Με αυτόν τον τρόπο, ο μαθητής μπορεί να κατανοήσει καλύτερα τα χαρακτηριστικά της εποχής μέσω των αντικειμένων, να πραγματοποιήσει λεπτομερή σκέψη για τα γεγονότα, να αξιολογήσει το παρελθόν με τη σημερινή προοπτική συμπονώντας τους ανθρώπους που έζησαν εκείνη την εποχή, να αμφισβητήσει τις διαφορές στην αντίληψη των ανθρώπων για τον κόσμο και να αξιολογήσει την ανάπτυξη της ανθρωπότητας στην ιστορική διαδικασία. Το πιο σημαντικό στοιχείο είναι οι μαθητές να μην βρίσκονται στην κατάσταση του παθητικού ακροατή και να διασφαλιστεί ότι ο μαθητής φθάνει στις πληροφορίες με τις δικές του εμπειρίες, να ενισχύσει τη δυναμική δημιουργικότητα και να επιτρέψει τη διαμόρφωση καλής αίσθησης και εκτίμησης (Earle, 2013).

Τα μουσειακά αντικείμενα αποτελούν σημαντικό μέρος της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς μιας χώρας. Λειτουργούν ως σημαντικά μέσα έρευνας για διάφορους κλάδους τεχνικών, κοινωνικών και φυσικών επιστημών όπως η βοτανική, η ζωολογία, η ιστορία, η ιστορία της τέχνης, η αρχαιολογία, η εθνογραφία κ.λπ. Τα αντικείμενα μπορούν να προσφέρουν με μοναδικό τρόπο στην κατανόησή της λειτουργίας των ατόμων και των κοινωνιών. Η μάθηση απευθείας από τα αντικείμενα παρέχει στους μαθητές μια εμπειρία από πρώτο χέρι. Για παράδειγμα, ένα άτομο που έχει δει και χειρίζεται λίγα απολιθώματα ή εξέτασε ένα έκθεμα που δείχνει πώς σχηματίζονται τα απολιθώματα θα είχε καλύτερη γνώση για τα απολιθώματα από εκείνους που έχουν διαβάσει μόνο για αυτά. Οι αισθητηριακές εμπειρίες αποτελούν τη βάση της μουσειακής εκπαίδευσης. Η κύρια λειτουργία ενός σύγχρονου μουσείου είναι, επομένως, να χρησιμοποιεί τα αντικείμενα του παρελθόντος ως εργαλεία για τη δημιουργία γνώσης εμπλουτίζοντας τις γνώσεις του κοινού. Τα μουσεία της σύγχρονης εποχής λειτουργούν ως ακαδημία και σχολείο για τους ανθρώπους ταυτόχρονα. Ως εκ τούτου, το εκπαιδευτικό έργο ενός μουσείου σήμερα, εμπλέκει άμεσα ερευνητές, μελετητές και εκπαιδευτικούς. Οι επαγγελματίες του μουσείου και οι εκπαιδευτικοί, που είναι υπεύθυνοι για τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες, θα πρέπει να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους στα πλαίσια των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και να τις παρουσιάζουν στον κόσμο για κατανόηση, συζήτηση και υιοθέτηση.

Φυσικά, οι ερευνητές, οι μουσειοπαιδαγωγοί και το κοινό πρέπει να ασχοληθούν άμεσα με το μουσειακό υλικό. Έτσι οι μουσειακές συλλογές είναι το

κεντρικό σημείο γύρω από το οποίο περιστρέφονται όλα τα ενδιαφέροντα και οι δραστηριότητες των ειδικών, των εκπαιδευτικών και του κοινού. Τα μουσεία θα μπορούσαν να συμβάλουν στη Σχολική εκπαίδευση με πολλούς τρόπους, με σημαντικότερο την οπτική επικοινωνία μέσω αντικειμένων και υλικών. Θέματα όπως η Ιστορία, η Γεωγραφία, η Τέχνη, η Φυσική, η Χημεία, η Αστρονομία, η Υγεία και η Υγιεινή, οι Φυσικές Επιστήμες και ακόμη και τα Μαθηματικά θα μπορούσαν να ζωντανέψουν αποτελεσματικά μέσα από εκθέματα σε μουσεία που αντιπροσωπεύουν τους κλάδους (Rusen., 2005, p. 123). Οι εκπαιδευτικές εμπειρίες που αποκτώνται σε μουσεία για παιδιά σχολικής ηλικίας μπορεί να εμπίπτουν σε δύο κατηγορίες, εμπειρίες που σχετίζονται άμεσα με το σχολικό πρόγραμμα και εμπειρίες που παρέχουν μια ευρύτερη προοπτική για τη βελτίωση της γενικής γνώσης των μαθητών σε διαφορετικούς τομείς των ανθρωπιστικών και επιστημών. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι της μουσειακής εκπαίδευσης που σχετίζονται με τα παιδιά σχολικής ηλικίας, οι αρχές του μουσείου θα πρέπει να καταβάλλουν συνειδητές προσπάθειες για την παροχή αυτού του απαιτούμενου μέσου επικοινωνίας (Hooper-Greenhill I. , 1996, σ. 30).

3. Μελέτη περίπτωσης

Στην παρούσα μελέτη περίπτωσης έγινε έρευνα-casestudy, που αφορούσε τις δραστηριότητες και τις στρατηγικές που ενθαρρύνουν και υποστηρίζουν τη μάθηση των παιδιών κατά τις επισκέψεις τους σε μουσεία. Συγκεκριμένα επιλέχθηκε προς εξέταση η επίσκεψη μιας τάξης παιδιών 11-12 ετών της έκτης δημοτικού στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ναυπλίου. Το μουσείο φιλοξενεί μια από τις πληρέστερες και σημαντικότερες συλλογές από πολιτισμούς που αναπτύχθηκαν στην Αργολίδα από την απώτατη προϊστορία έως και την ύστερη αρχαιότητα, με αντιπροσωπευτικά δείγματα ειδωλίων και αγγείων, όπλων και εργαλείων. Προκειμένου να δοθεί μια διευρυμένη εικόνα για το τι είναι γνωστό για τη μάθηση των παιδιών στα μουσεία, εξετάστηκε το περιεχόμενο που προέκυψε από την επίσκεψη της σχολικής τάξης στο μουσείο σε συνδυασμό με την μεθοδολογία και την γνώση που προκύπτει από την έρευνα των τελευταίων δεκαετιών. Η έρευνα ολοκληρώνεται επισημαίνοντας τις ερευνητικές προκλήσεις της τελευταίας δεκαετίας και συστάσεις για πρακτική και

μελλοντική έρευνα σχετικά με τον τρόπο σχεδιασμού, αξιολόγησης και καθοδήγησης θεωρητικά βασισμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων για παιδιά σε μουσεία.

3.1 Μεθοδολογία

Αυτή η εργασία συνοψίζει τα αποτελέσματα της έρευνας για την μάθηση που λαμβάνουν τα παιδιά κατά τις επισκέψεις τους σε μουσεία. Στην έρευνα συμμετείχαν μαθητές (N=23) από τμήμα Δημοτικού του Ναυπλίου, ηλικίας 11-12 ετών. Ακολουθήθηκε η μέθοδος της «βολικής» δειγματοληψίας (Cohen, Manion, & Morrison, 2008), λόγω διευκόλυνσης της διεξαγωγής της έρευνας. Δεν διαταράχθηκε η λειτουργία του σχολείου και λήφθηκε έγκριση των κηδεμόνων των παιδιών διά μέσου του διευθυντή του σχολείου.

Στις 22 Μαρτίου 2022 οι μαθητές παρακολούθησαν το πρόγραμμα στο χώρο του μουσείου για περίπου δύο ώρες. Κατόπιν, κατά την επιστροφή στο σχολείο δόθηκαν στους μαθητές ερωτηματολόγια και συμπληρώθηκαν από όλους τους μαθητές. Για την καλύτερη επεξεργασία των δεδομένων έγινε ομαδοποίηση των ερωτήσεων και δημιουργήθηκαν οι καινούριες μεταβλητές «γνώση», «διαδραστικότητα» και «ενδιαφέρον».

Το κύριο ερώτημα σχετικά με την πρόιμη μάθηση στα παραδοσιακά μουσεία είναι να εξακριβωθεί εάν αυτά τα περιβάλλοντα είναι κατάλληλα για νεαρούς μαθητές. Υπάρχουν τρεις πτυχές αυτής της έρευνας: 1) τα παραδοσιακά μουσεία παρέχουν κατάλληλα περιβάλλοντα για την προώθηση της μάθησης για πολύ μικρά παιδιά, 2) τα ενδιαφέροντα και οι μαθησιακές ανάγκες των παιδιών ευθυγραμμίζονται με το αντικείμενο που βρίσκεται στα παραδοσιακά μουσεία και 3) ποιες είναι οι πεποιθήσεις και οι αντιλήψεις για τα μουσεία ως μέρη που είναι φιλόξενα και μπορούν να ωφελήσουν την πρόιμη ανάπτυξη.

Αυτή η μελέτη περίπτωσης δείχνει ότι: 1) τα μουσεία, με τα πραγματικά εκθέματα και τις καθηλωτικές εκθέσεις τους παρέχουν ένα μοναδικό θετικό περιβάλλον για την προώθηση της μάθησης στα παιδιά, 2) τα παιδιά ενδιαφέρονται για αντικείμενα και εκθέσεις σε παραδοσιακά μουσεία και μπορούν να μάθουν ειδικές και ενδιαφέρουσες πληροφορίες, σε μαθήματα όπως η ιστορία και η βιολογία, πολύ πριν συναντήσουν αυτούς τους κλάδους στα επίσημα σχολικά περιβάλλοντα 3) τα παιδιά προσεγγίζουν τα αντικείμενα και τα εκθέματα ιδιοσυγκρασιακά με βάση τα

μεμονωμένα κίνητρα και τα ενδιαφέροντά τους. Μαθαίνουν συναντώντας πραγματικά αντικείμενα για τα οποία μιλούν με άλλους και για τα οποία μερικές φορές εκφράζουν τις αντιδράσεις τους με διάφορους λεκτικούς και καλλιτεχνικούς τρόπους, 4) η κατάλληλη ενθάρρυνση των ενηλίκων μπορεί να ενισχύσει τη μαθησιακή και εξερευνητική συμπεριφορά των παιδιών στα μουσεία. Προτείνεται ότι ένας νέος τομέας παιδικής έρευνας που εξετάζει τον αντίκτυπο της μάθησης που βασίζεται στα μουσεία στην ανάπτυξη των μικρών παιδιών έχει τα αμοιβαία οφέλη της κατανόησης της ανάπτυξης των παιδιών και της προώθησης της μάθησής τους σε νέα περιβάλλοντα προσθέτοντας μουσεία στα παραδοσιακά ερευνητικά περιβάλλοντα του σπιτιού και του σχολείου. Μια τέτοια έρευνα μπορεί επίσης να προωθήσει την κατανόηση της μοναδικής και συλλογικής συνεισφοράς που έχουν αυτές οι τρεις ρυθμίσεις στην ολιστική ανάπτυξη των μικρών παιδιών.

3.2 Περιορισμοί της έρευνας

Κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της μελέτης, υπήρχαν εξαρχής κάποιοι περιορισμοί. Πρώτον, το δείγμα από μια μόνο τάξη ενός σχολείου (N=23), παιδιών ίδιας ηλικίας, ήταν αρκετά μικρό. Δεύτερον, οι περισσότερες από τις μελέτες σε μουσεία τέχνης και παιδιά δεν ανέφεραν την αξιοπιστία που σχετίζεται με τα όργανα ή τις δομές κωδικοποίησης τους. Μουσεία και κέντρα επιστήμης, καθώς και μουσεία ιστορίας το έκαναν, αλλά ανέφεραν μέτρια έως υψηλή αξιοπιστία για τα όργανα που χρησιμοποιήθηκαν. Τέλος, υπήρχαν μελέτες προς ανάλυση που βασίστηκαν κυρίως στη χρήση υποκειμενικών μέτρων στην αξιολόγηση της μάθησης (π.χ. τεστ γνώσεων).

3.3 Ερευνητικά δεδομένα

Από τις απαντήσεις των μαθητών στο ερωτηματολόγιο, τα κύρια συμπεράσματα ήταν ότι οι μαθητές βρήκαν πολύ ενδιαφέρουσα την επίσκεψη στο μουσείο (34,8%), έμαθαν με διαδραστικό τρόπο πολλά καινούρια γεγονότα (56,52%) με μεθόδους διαφορετικές από εκείνες του σχολείου (43%). Ιδιαίτερα μεγάλο ήταν το ποσοστό σε σχέση με τη συνεργασία με τους συμμαθητές τους (74%) και δήλωσαν μεγάλη έως πολύ μεγάλη επιθυμία να επισκεφτούν ξανά το μουσείο (34,78% και 26,9% αντίστοιχα).

Πίνακας 1

	Απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο					
Μαθητές	Ενδιαφέρουσα επίσκεψη	Μεγάλη επιθυμία επίσκεψης ξανά	Πολύ Μεγάλη επιθυμία επίσκεψης ξανά	Διαδραστική επίσκεψη	Συνεργασία με τους συμμαθητές	Χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικές μέθοδοι από ότι στο σχολείο
1	x	x			x	x
2			x	x	x	x
3		x			x	

4	x		x	x	x	x
5				x		
6		x		x	x	x
7				x	x	
8	x	x	x		x	
9	x				x	x
10				x		
11		x			x	x
12			x	x	x	
13		x			x	
14				x	x	
15	x	x				
16		x			x	x
17				x		x
18	x				x	
19			x	x	x	x
20	x		x		x	
21	x			x	x	x
22				x		
23				x		
Ποσοστ ά	34.78%	34.78%	26.09%	56.52%	74%	43%

Κατόπιν αναφέρθηκαν τα θέματα για τα οποία οι μαθητές δήλωσαν ότι απέκτησαν καινούριες γνώσεις. Συγκεκριμένα, περισσότερες απαντήσεις δόθηκαν για τα παιχνίδια (39,1%, n= 9) και για την τέχνη (26,1%, n= 6). Αρκετά μικρότερο ήταν το ποσοστό των απαντήσεων σχετικά με τα γαμήλια έθιμα (13%, n= 3) και τα σκεύη που χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι Μυκηναίοι (8,7%, n= 2). Οι μαθητές που απάντησαν ότι δεν έμαθαν τίποτα καινούριο ήταν λίγες (13%, n= 3).

Πίνακας 2

Μαθητές	Γνώσεις που αποκτήθηκαν			Σκεύη Μυκηναίων	Τίποτα
	Παιχνίδια	Τέχνη	Γαμήλια έθιμα		
1	x				
2		x			
3			x		

4	x				
5		x			
6		x			
7		x			
8	x				
9	x				
10		x			
11	x				
12			x		
13	x				
14			x		
15	x				
16					x
17					x
18	x				
19					x
20	x				
21				x	
22				x	
23		x			
Ποσοστά	39.13%	26%	13%	9%	13%

Σύμφωνα με την Ένωση Παιδικών Μουσείων² (2008), τα παιδικά μουσεία είναι μέρη όπου τα παιδιά, συνήθως κάτω των 10 ετών, μαθαίνουν μέσα από το παιχνίδι ενώ εξερευνούν περιβάλλοντα σχεδιασμένα για αυτά. Για παράδειγμα, το σλόγκαν ενός μουσείου «Hands on, minds on, hearts on!» αναφέρεται σε μια έννοια μάθησης που περιλαμβάνει σωματικές, συναισθηματικές και πνευματικές εμπειρίες, ένα χαρακτηριστικό που παρατηρείται συχνά στις πρακτικές μάθησης στα παιδικά μουσεία. Η έρευνα που διεξήχθη σε παιδικά μουσεία φαίνεται να επικεντρώνεται στον καθορισμό του πώς μοιάζει η πρόιμη μάθηση και στη διερεύνηση του ρόλου των ενηλίκων στις πρώιμες μαθησιακές εμπειρίες των παιδιών. Μελέτες αποκάλυψαν

² (<http://childrensmuseums.org/childrens-museums/about-childrens-museums>, τελευταία επίσκεψη 18/6/2017).

ότι η μάθηση των παιδιών προσχολικής ηλικίας στα παιδικά μουσεία υπερβαίνει την απλή απόκτηση γεγονότων και γνώσεων στείρου περιεχομένου και, αντί αυτού, επεκτείνεται σε αναπτυξιακούς τομείς όπως η διαδικαστική ή η μάθηση αιτίου/αποτελέσματος (Puchner & Rapoport., 2001). Αν και οι περισσότερες από τις έξι μελέτες που εξετάστηκαν επικεντρώθηκαν στην περιγραφή των στρατηγικών και των δραστηριοτήτων διευκόλυνσης, δύο μελέτες διερεύνησαν τα μαθησιακά οφέλη. Τα θετικά αποτελέσματα στη μάθηση των παιδιών προέκυψαν κυρίως ως αποτέλεσμα ενεργού καθοδήγησης ενηλίκων, η οποία παρείχε στοιχεία μετατόπισης της εστίασης από τις παιδοκεντρικές σε οικογενειακές εμπειρίες στη μουσειακή μάθηση (Benjamin, Wilkerson, & Haden, 2010, σσ. 505-506). Οι επαγγελματίες του μουσείου συνειδητοποίησαν ότι, χρησιμοποιώντας παιδοκεντρικές προσεγγίσεις, είχαν παραβλέψει τον κρίσιμο ρόλο των ενηλίκων ως μελών της μαθησιακής ομάδας και ότι η ένταξή τους στη μαθησιακή διαδικασία μπορεί να προσφέρει την ώθηση για επέκταση της μαθησιακής εμπειρίας πέρα από το μουσείο (Wolf & Wood, 2012, σσ. 31-32).

Καθώς η έρευνα σχετικά με τη σημασία των πρώτων χρόνων στην ανάπτυξη του εγκεφάλου των παιδιών γίνεται ευρύτερα διαδεδομένη και καθώς οι συσχετισμοί μεταξύ της ανάπτυξης του εγκεφάλου και της γνωστικής, κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης γίνονται κατανοητές, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στις εξωσχολικές ευκαιρίες μάθησης για τα παιδιά. Τα παραδοσιακά μουσεία αυξάνουν τις υπηρεσίες τους για τα παιδιά. Μια ανασκόπηση των απαντήσεων σε μια έρευνα όλων των εκπαιδευτικών προσφορών που παρέχονται από 170 μουσεία, εντόπισε 22 μουσεία με προγράμματα ή πρωτοβουλίες για την πρώιμη παιδική ηλικία που, με βάση τις περιγραφές που παρέχονται από το μουσείο, ταξινομήθηκαν ως ισχυρές απόπειρες του μουσείου να εξυπηρετήσει ένα νεανικό κοινό. Σχεδόν τα μισά από τα προγράμματα προσφέρονται από επιστημονικά μουσεία ή επιστημονικά κέντρα. Μόνο τρία από τα προγράμματα προσφέρθηκαν από μουσεία τέχνης και δύο προγράμματα από μουσεία ιστορίας. Η πλειονότητα του προγραμματισμού των μουσείων επικεντρώνεται σε μαθήματα και ξεναγήσεις για ομάδες προσχολικής ηλικίας και στην επαγγελματική ανάπτυξη για παιδαγωγούς προσχολικής ηλικίας. Η κύρια έμφαση δίνεται στην τεχνογνωσία και τους πόρους των μουσείων για τη διευκόλυνση της πρακτικής μάθησης. Η επιστήμη είναι το πιο συχνό θέμα του προγράμματος. Μόνο δύο από τα 22 μουσεία ανέφεραν ότι έχουν σταθμούς εκμάθησης για νεαρούς μαθητές σε όλο το μουσείο. Το ερώτημα που αναδύεται

λοιπόν είναι: πως μπορούν να συμβάλουν τα παραδοσιακά μουσεία στη θετική ανάπτυξη των μικρών παιδιών; Προκειμένου να αποδειχθεί ότι τα παραδοσιακά μουσεία μπορούν να συμβάλλουν στην πρώιμη μάθηση, πρέπει να φανεί ότι δεν είναι μόνο χώροι για διασκεδαστικές οικογενειακές εκδρομές και περιστασιακές εκδρομές στην προσχολική ηλικία, αλλά ότι παρέχουν τα είδη μαθησιακών εμπειριών και περιβαλλόντων που συμβάλλουν στην την κοινωνική, γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη των μικρών παιδιών. Ο πρωταρχικός σκοπός αυτής της βιβλιογραφικής ανασκόπησης είναι να εξακριβώσει εάν υπάρχουν επιτακτικά ερευνητικά ευρήματα που υποστηρίζουν αυτόν τον ισχυρισμό.

Οι πρακτικές δραστηριότητες με καθοδήγηση (είτε από γονέα είτε από μουσειοπαιδαγωγό) ήταν οι κορυφαίες αποτελεσματικές δραστηριότητες για τη διευκόλυνση της μάθησης των παιδιών στα περισσότερα παιδικά μουσεία και η αναπαράσταση της αλληλεπίδρασης παιδιού-περιβάλλοντος-ενήλικες/συνομήλικοι. Για παράδειγμα, μια μελέτη παρέμβασης (Freedman, 2010) αποκάλυψε μια σημαντική θετική αλλαγή στη γνώση των παιδιών σχετικά με τα υγιεινά συστατικά μετά από ένα πρόγραμμα «Υγιεινή κουζίνα πίτσας» (μια παρουσίαση που ακολούθησε μια εικονική έκθεση πιτσαρίας). Σε αυτή τη μελέτη, ο Freedman διεξήγαγε μια στρατηγική διαδραστικών πειραμάτων (παιδί-περιβάλλον και παιδί-περιβάλλον-ενήλικες/συνομήλικοι) η οποία παρουσίαζε ένα παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οι πρακτικές δραστηριότητες βοηθούν στη διευκόλυνση της μάθησης των παιδιών μέσω της αλληλεπίδρασης παιδιού-ενήλικου/συνομήλικου και παιδιού-περιβάλλοντος.

Συνολικά, οι στρατηγικές και οι δραστηριότητες που εφαρμόζονται στα παιδικά μουσεία αντιπροσωπεύουν τους τύπους διαδραστικότητας παιδί-ενήλικες/συνομήλικοι και παιδί-περιβάλλον, καθώς και κυρίως την επικαλυπτόμενη περιοχή τους (παιδί-περιβάλλον-ενήλικες/συνομήλικοι). Παρά τη θετική επιρροή της γονικής συμμετοχής στη μάθηση των παιδιών που βρέθηκε στα παιδικά μουσεία, οι Wolf και Wood ανέφεραν ότι οι πεποιθήσεις και οι ρόλοι των γονέων σχετικά με την καθοδήγηση της μάθησης των παιδιών τους συχνά αποκλίνουν από τις ιδέες που επισημαίνονται από επαγγελματίες και ερευνητές των μουσείων. Για παράδειγμα, η έλλειψη κατανόησης της σημασίας του παιχνιδιού για τη μάθηση των παιδιών και η ταλαιπωρία ή ο δισταγμός των γονέων να παίξουν δημόσια, τα οδηγεί στο να παρακολουθούν απλώς αντί να αλληλεπιδρούν ενώ τα παιδιά τους παίζουν.

3.4. Επεξεργασία

Η τελευταία δεκαετία έρευνας για τη μάθηση των παιδιών στα μουσεία είναι πλούσια με παραδείγματα για το πώς οι ποσοτικές και ποιοτικές μέθοδοι μπορούν να βοηθήσουν στην περιγραφή των δραστηριοτήτων και στρατηγικών διευκόλυνσης, της μαθησιακής εμπειρίας των παιδιών, της ενασχόλησης με ένα έκθεμα και της αξιολόγησης της μάθησης. Για παράδειγμα, υφίστανται μια σειρά από μελέτες που χρησιμοποίησαν ποιοτικές προσεγγίσεις για να παρέχουν μια πιο ολοκληρωμένη απεικόνιση της μουσειακής μάθησης των παιδιών. Σε σύγκριση με την προηγούμενη δεκαετία, υπήρξε επίσης μια αύξηση στους διαχρονικούς σχεδιασμούς σχετικά με την αξιολόγηση της μάθησης (Rahm, 2004). Τα ευρήματα αυτής της ανασκόπησης ήταν σε αντίθεση με εκείνα της ανασκόπησης των Hooper-Greenhill και Moussouri (2000), για την οποία η μεθοδολογική προσέγγιση ήταν κυρίως θετικιστική και επικεντρώθηκε στον έλεγχο υποθέσεων. Μεγάλο μέρος της ποιοτικής έρευνας που διεξήχθη σε μουσεία ταξινομήθηκε ως περιγραφική. Συχνά χρησιμοποιήθηκαν σχέδια περιπτώσιολογικών μελετών (π.χ. μικροανάλυση ή πολλαπλές μελέτες περίπτωσης) ή σχέδια έρευνας δράσης, κυρίως σε μουσεία/γκαλερί τέχνης.

Στα μουσεία επιστήμης και (φυσικής) ιστορίας, οι ποσοτικές μέθοδοι έρευνας αφορούσαν συνήθως τη χρήση και την αποτελεσματικότητα των μαθησιακών δραστηριοτήτων και στρατηγικών ή εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Οι ποσοτικές πηγές πληροφοριών που χρησιμοποιούνται σε όλους τους τύπους έρευνας μουσείων συχνά περιλάμβαναν έρευνες που απαιτούσαν από παιδιά ή δάσκαλο/γονέα να απαντήσουν σε ερωτήσεις κλειστού ή ανοιχτού τύπου (Bamberger & Tal, 2007). Ωστόσο, η μέτρηση της μάθησης των παιδιών προσχολικής ηλικίας σε σχέση με τη διαδραστικότητα έχει αποδειχθεί πρόκληση στην έρευνα για την εκπαίδευση των μουσείων (VanSchijndel, Franse, & Raijmakers, 2010). Επειδή η εστίαση στη λεκτική έκφραση των παιδιών συνδυάζεται καλύτερα με την εστίαση στις πράξεις τους, οι Van Schijndel et al. (2010) χρησιμοποίησαν μια διερευνητική κλίμακα συμπεριφοράς που μετρά τη συμπεριφορά των παιδιών και την ποιότητα των αλληλεπιδράσεων. Όλες οι μελέτες που εξετάστηκαν ήταν υψηλής ποιότητας, ιδίως όσον αφορά τη σαφή δήλωση του σκοπού της μελέτης τους, την περιγραφή του περιβάλλοντος μελέτης (π.χ. τύπο μουσείου, έκθεμα, εκπαιδευτικό πρόγραμμα και τη διάρκειά του, στρατηγικές και δραστηριότητες που χρησιμοποιήθηκαν) και

προσδιόριζαν τα άτομα που θεωρούνταν εμπλεκόμενα (π.χ. μουσειοπαιδαγωγοί, δάσκαλοι, γονείς). Καθώς η μάθηση στα μουσεία είναι δύσκολο να μετρηθεί (Reisman, 2008), οι περισσότερες μελέτες προς εξέταση ωφελήθηκαν από τη χρήση των πολλαπλών οργάνων για την αξιολόγηση της μάθησης των παιδιών (π.χ. (Bamberger & Tal, 2007)). Ωστόσο, βρέθηκαν μερικές μεθοδολογικές ελλείψεις των μελετών που εξετάστηκαν.

Με βάση ένα τριετές ερευνητικό πρόγραμμα που παρακολούθησε στενά τις επιλογές, τις συμπεριφορές και τις αναμνήσεις των μικρών παιδιών από εμπειρίες σε μουσεία τέχνης, ιστορίας και επιστήμης, οι Piscitelli & Anderson (2011) παρουσιάζουν τμήματα παιδιών που μιλούν για τις μουσειακές εμπειρίες τους και δείχνουν ξεκάθαρα ότι είχε πολύ θετικές εμπειρίες καθώς άρχισαν να ενδιαφέρονται για το μουσείο. Όταν οι εκθέσεις είχαν αντικείμενα και αφορούσαν θέματα που τα παιδιά μπορούσαν να συνδέσουν με τις προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες τους, ήταν από τα πιο δημοφιλή εκθέματα με τα παιδιά. Οι επαγγελματίες του μουσείου ενδιαφέρονται επίσης για την ικανότητα μάθησης των μικρών παιδιών. Στο Μουσείο της Αυστραλίας μικρά παιδιά, με τη βοήθεια των ενήλικων κηδεμόνων τους, δημιούργησαν περιοδικά μουσείων. Τα περιοδικά συγκέντρωσαν τις φωτογραφίες που τράβηξαν από αγαπημένα μέρη του μουσείου, σχέδια, ιστορίες και αναμνήσεις από όσα έμαθαν. Συνολικά, τα περιοδικά είναι «εικόνες ισχυρών και ικανών παιδιών που δίνουν ενεργά νόημα στις εμπειρίες τους και επιδιώκουν να επεκτείνουν την κατανόησή τους μέσω της πρόσβασης σε φυσικούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς πόρους». Τα περιοδικά ήταν τόσο πειστικά και παρουσίαζαν τόσο εντυπωσιακά επίπεδα ικανότητας και πολυπλοκότητας μεταξύ των μικρών παιδιών, που υπήρξε ανανεωμένο ενδιαφέρον μεταξύ των ενηλίκων που συνδέονται με το μουσείο για αυτό το νεαρό κοινό των μαθητών, ένα ενδιαφέρον που πυροδοτήθηκε από στοιχεία ότι τα πολύ μικρά παιδιά στα μουσεία είναι συμμετέχουν σε σημαντική μάθηση (Dockett & Main, 2011).

Στα μουσεία και τα κέντρα επιστήμης, οι κυρίαρχες δραστηριότητες ήταν διαδραστικά εκθέματα με τεχνολογία, καθοδηγούμενες και πρακτικές δραστηριότητες ελεύθερης επιλογής ή περιορισμένης επιλογής. Εδώ, ο αντίκτυπος της τεχνολογίας και της καθοδήγησης διδασκαλίας ήταν πιο εμφανής, ειδικά μέσω των σχεδίων και των εφαρμογών των κινητών συστημάτων καθοδήγησης και των διαδραστικών παιχνιδιών. Τα παιδιά αλληλεπιδρούσαν με την τεχνολογία, η οποία τα προσκάλεσε να συμμετάσχουν (μεμονωμένα ή με την καθοδήγηση ενηλίκων με γνώσεις) σε άλλες

δραστηριότητες (όπως πρακτικές δραστηριότητες) στο περιβάλλον του μουσείου. Αν και η χρήση της τεχνολογίας για τη διευκόλυνση της μάθησης των παιδιών επεκτείνεται και σε άλλους τύπους μουσείων (π.χ. μουσεία/γκαλερί ιστορίας και τέχνης), οι στρατηγικές και οι δραστηριότητες που χρησιμοποιούνται σε μουσεία/γκαλερί για παιδιά προσδιορίστηκαν ως αλληλεπίδραση παιδιών-ενήλικων/συνομήλικων (π.χ. σκαλωσιές, παιδιά ως οδηγοί, δραστηριότητες αφήγησης), αλληλεπίδραση παιδιού-περιβάλλοντος (π.χ. πρακτικές δραστηριότητες, δωρεάν εξερεύνηση) και ως συνδυασμός και των δύο (π.χ. παιχνιδιάρικα πειράματα, προσέγγιση τριών παραθύρων, πολυαισθητηριακές εμπειρίες). Οι δραστηριότητες και οι στρατηγικές που χρησιμοποιούνται στα μουσεία ιστορίας, όπως και στα μουσεία επιστήμης, κάλυπταν τους περισσότερους τύπους αλληλεπίδρασης και τους συνδυασμούς τους (π.χ. ανοιχτές εργασίες στα φύλλα εργασίας, φυλλάδια και σακίδιο με πρακτικές δραστηριότητες, δωρεάν εξερεύνηση), με έμφαση στις αφηγήσεις (π.χ. δραστηριότητα αφήγησης με καθοδήγηση είτε από τον ενήλικα είτε από υπολογιστή).

Διαπιστώθηκε επίσης ότι η έρευνα για τη μάθηση των παιδιών στα μουσεία κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας παρέχει γνώση σχετικά με τις μαθησιακές εμπειρίες, καθώς και μια εκτίμηση των επιπτώσεων που σχετίζονται με διάφορες στρατηγικές και δραστηριότητες διευκόλυνσης στη μάθηση των παιδιών. Σε γενικές γραμμές, βρέθηκαν αυξανόμενα στοιχεία που υποδηλώνουν ότι οι εκθέσεις μουσείων, όταν υποστηρίζονται από στρατηγικές και δραστηριότητες διευκόλυνσης, μπορούν να επηρεάσουν θετικά τις φυσικές στάσεις των παιδιών και τη γνώση των εννοιών, την κατανόηση, την ομαδική εργασία, τις επικοινωνιακές και ομαδικές δεξιότητες επικοινωνίας και τις δεξιότητες κριτικής σκέψης στην ιστορία, την επιστήμη, τις τέχνες, και ανθρωπιστικές επιστήμες. Αν και παρατηρήθηκαν κάποιες διαφορές στη μάθηση των παιδιών μεταξύ των τύπων μουσείων με βάση τις στρατηγικές και τις δραστηριότητες που διευκολύνουν τη μάθησή τους, υπήρχαν επίσης πολλές ομοιότητες. Η ανασκόπησή αποκάλυψε δραστηριότητες και στρατηγικές που προκάλεσαν περιέργεια, ενθουσιασμό, αξέχαστες στιγμές, συζητήσεις και εξερευνήσεις κατά τη διάρκεια των εκθέσεων, μαζί με συνομηλικούς ή/και μέλη της οικογένειας αποτελούν μια κοινή βάση για τη μάθηση των παιδιών σε όλους τους τύπους μουσείων. Με βάση αυτά τα ευρήματα, προτείνονται πρακτικές δραστηριότητες, αφηγήσεις και παιχνίδια, καθώς και έμφαση στη σημασία της σκαλωσιάς από έναν έμπειρο ενήλικα/συνομήλικο ή υποστήριξη μέσω της τεχνολογίας.

Τέλος, πολλά παραμένουν άγνωστα σχετικά με την πραγματική μάθηση και τα μαθησιακά αποτελέσματα των μουσείων. Η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να περιλαμβάνει το σχεδιασμό και τη δοκιμή της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών και των δραστηριοτήτων διευκόλυνσης που αναφέρονται στο πλαίσιο της παρούσας ανασκόπησης. Συγκεκριμένα, προτείνεται μελλοντική έρευνα για τη μάθηση μουσείου-σχολείου καθώς και για τις επιπτώσεις της οικογενειακής μάθησης σε μουσεία/γκαλερί τέχνης και παιδικά μουσεία που εκτείνεται πέρα από την προσέγγιση της μελέτης περίπτωσης. Οι μουσειοπαιδαγωγοί θα επωφεληθούν επίσης από την ανάπτυξη και την επικύρωση αξιόπιστων οργάνων μέτρησης. Μπορούν να διατυπωθούν αρκετές συστάσεις για μελλοντική έρευνα σχετικά με τη μάθηση των παιδιών στα μουσεία, ξεκινώντας με περισσότερη έρευνα που βασίζεται στον σχεδιασμό.

4. Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, το μουσείο φαίνεται ότι πρέπει να αξιοποιηθεί ως όργανο εκπαίδευσης και πολιτιστικής ανάπτυξης για όλους. Τα παραδοσιακά μουσεία διακρίνονται από άλλα περιβάλλοντα μάθησης και ψυχαγωγίας από την παρουσία πραγματικών αντικειμένων. Αν και τα ευρήματα της έρευνας είναι πολύ λίγα για να υποστηρίξουν οριστικές δηλώσεις, προκύπτουν πρότυπα από μελέτες μικρών παιδιών σε μουσεία που παρουσιάζουν μια εικόνα του πώς αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον και ποια είδη συναντήσεων με αντικείμενα είναι πιο ικανοποιητικά. Τα μικρά παιδιά χαίρονται όταν έρχονται σε επαφή με πραγματικά αντικείμενα και ελκύονται ιδιαίτερα από αντικείμενα και δείγματα που τους είναι οικεία από εμπειρίες στο σπίτι, στις γειτονιές τους και στο σχολείο. Τα μικρά παιδιά δημιουργούν προσωπικές συνδέσεις με αυτό που βλέπουν στο μουσείο και ανταποκρίνονται ιδιαίτερα καλά όταν οι ιστορίες και η χρήση της φαντασίας τους αποτελούν μέρος της εμπειρίας. Τα παιδιά εκτιμούν το να συμμετέχουν σε αυθεντικούς διαλόγους για το τι βιώνουν και τι σημαίνει για αυτά, και εκτιμούν επίσης τις δραστηριότητες με χιούμορ (Adams, 2011). Επομένως, τα μουσεία πρέπει να συνεχίσουν να αναβαθμίζονται προκειμένου να υπηρετήσουν αυτόν τον σκοπό της εκπαίδευσης.

Τα μουσεία ως θεματοφύλακας της πολιτιστικής κληρονομιάς, είναι η σωστή απάντηση στην προσφυγή της εκπαίδευσης και του πολιτισμού. Πολλές από τις

καλλιτεχνικές δημιουργίες έχουν ήδη υποστεί ζημιές από φυσικές καταστροφές, τους ανθρώπινους βανδαλισμούς, τη φωτιά και τον πόλεμο. Ότι απομείνει πρέπει να διατηρηθεί με κάθε κόστος, ώστε οι μελλοντικές γενιές να έχουν πρόσβαση στα αρχαία αρχαιολογικά, εθνολογικά, έργα. Είναι ευθύνη της σημερινής γενιάς να φροντίσει για τη διατήρησή τους και τη φροντίδα των αντικειμένων που έχει κληρονομήσει από το παρελθόν. Πρέπει να καθιερωθεί μια μουσειακή φιλοσοφία και μια μουσειακή ηθική, ώστε να δημιουργηθεί μια ευαισθητοποίηση και να προσελκύνονται όλο και περισσότεροι άνθρωποι στα μουσεία. Σε αναπτυσσόμενες χώρες όπως η δική μας, οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε ένα μουσείο είναι ένα νέο όπλο, ένα νέο εργαλείο προς εκμετάλλευση για την ολόπλευρη ανάπτυξη και κατανόηση των ανθρώπων. Ακόμα είναι σαφές ότι η μάθηση δεν περιορίζεται στην τάξη. Τα μουσεία είναι σημαντικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες μάθησης. Οι συλλογές που εκτίθενται σε μουσεία παρέχουν στους μαθητές μια απτή σύνδεση με τον χρόνο, τους τόπους, τα γεγονότα ή τους ανθρώπους και τους επιτρέπουν να βιώσουν την εξέλιξη της ανθρώπινης ιστορίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η μάθηση στα μουσεία βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν την ιστορική αξία των αντικειμένων, να σέβονται διαφορετικούς πολιτισμούς και να κατανοήσουν την πολυπολιτισμικότητα. Η εξερεύνηση των μουσείων δίνει στους μαθητές τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία απόκτησης γνώσης και να εκφράσουν σκέψεις και συναισθήματα. Η αποτελεσματική χρήση των μουσείων μπορεί να οδηγήσει σε πολύπλευρη μάθηση, ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και απόκτηση δεξιοτήτων δια βίου μάθησης του 21ου αιώνα (Alimov, 2021).

Σχετικά λίγα μουσεία έχουν δημιουργηθεί με συγκεκριμένο στόχο τη δημιουργία μιας συλλογής. Αντίθετα, τα περισσότερα έχουν δημιουργηθεί για να λάβουν μια υπάρχουσα συλλογή. Έχοντας ως βάση την υπάρχουσα συλλογή, το μουσείο στη συνέχεια εργάζεται παραδοσιακά για να καλύψει κενά στη συλλογή ή να επεκτείνει τις δραστηριότητές του σε άλλα, συνήθως συναφή, πεδία. Για το λόγο αυτό, πολλά μουσεία έχουν ετερογενείς συλλογές. Συχνά οι συλλογές που έγιναν εξαρτιόνταν από την τεχνογνωσία ή την ιδιοτροπία του επιμελητή και ήταν βέβαιο ότι θα άλλαζαν όταν τον επιμελητή διαδεχόταν κάποιος με διαφορετικά ενδιαφέροντα. Αυτή η μέθοδος έχει δημιουργήσει ορισμένες εξαιρετικές ειδικές συλλογές, αλλά αυτές προέκυψαν από συγκυρίες και όχι από μακροπρόθεσμο σχεδιασμό. Οι ρητές πολιτικές συλλογής είναι πλέον πιο συνηθισμένες. Πράγματι, όπου υπάρχουν εθνικοί

κώδικες πρακτικής, συνήθως υπάρχει μια ισχυρή σύσταση σχετικά με την ανάγκη για σαφή δήλωση της δραστηριότητας συλλογής. Αυτό προέκυψε για διάφορους λόγους. Όχι μόνο οι πολιτικές ενός δημόσιου ιδρύματος πρέπει να είναι διαθέσιμες για έλεγχο, αλλά και το κόστος διατήρησης συλλογών ολοένα αυξανόμενου μεγέθους πρέπει να δικαιολογείται, ένας παράγοντας που τονίζεται σε περιόδους οικονομικής πίεσης. Επιπλέον, αν και ένα μουσείο μπορεί να έχει προκύψει από την περίπτωση, η αξιολόγηση των διαθέσιμων πόρων του, του πελατολογίου που προσελκύει ή σκοπεύει να προσελκύσει και του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει στην κοινωνία γενικά πρέπει να αντιστοιχιστεί με τον κύριο πόρο του, τις συλλογές του.

Αν και οι τελευταίες τρεις δεκαετίες μουσειακής έρευνας έχουν οδηγήσει σε σημαντικά ευρήματα και προόδους, υπάρχουν πολλά κενά γνώσης σχετικά με τη μάθηση στα μουσεία. Για παράδειγμα, η σημασία του προσωπικού πλαισίου του επισκέπτη (κίνητρο και εμπειρία), η κοινωνική αλληλεπίδραση και το πλαίσιο του μουσείου επισημαίνονται ως σημαντικοί παράγοντες για τη μάθηση του μουσείου και τη δημιουργία νοήματος. Ωστόσο, πολύ λίγα είναι γνωστά για τις διαδικασίες μάθησης των παιδιών και τα αποτελέσματα από εμπειρίες σε διαφορετικούς τύπους μουσείων, και πώς μπορεί να καθοδηγηθεί καλύτερα η μάθησή τους. Επιπλέον, υπάρχει ανάγκη να χαρτογραφηθούν οι κατάλληλες ερευνητικές προσεγγίσεις που θα διευκολύνουν αυτόν τον στόχο (Chaliakoroulos, 2020). Αυτό που παρακολουθούν και θυμούνται τα παιδιά από τις μουσειακές τους εμπειρίες συσχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την παρουσία οικείων εννοιών ή εμπειριών, είτε σύγχρονων είτε ιστορικών, με τις οποίες τα παιδιά θα μπορούσαν να δημιουργήσουν ισχυρούς δεσμούς. Τέτοιες συνδέσεις με κοινές ή οικείες εμπειρίες ζωής είναι ζωτικής σημασίας σύνδεσμοι για τον πολιτισμό των παιδιών και την επακόλουθη μάθηση σε περιβάλλοντα μουσείων (Piscitelli & Anderson, 2011). Τα μουσεία φυσικής ιστορίας είναι ιδιαίτερα αξέχαστα για τα παιδιά. Τα ζώα, τα μεταφορικά οχήματα και οι δεινόσαυροι, για παράδειγμα, είναι εύκολα γνωστά στα παιδιά με βάση τις αλληλεπιδράσεις τους με τα παιχνίδια τους, τα βιβλία με εικόνες και παραμύθια και τα δημοφιλή μέσα. Τέτοιες εύκολα προσβάσιμες συνδέσεις απουσιάζουν από πολλά μουσεία τέχνης και επιστημονικά κέντρα και μπορεί να υποδηλώνουν γιατί αυτοί οι τύποι μουσείων συχνά αναφέρονταν λιγότερο συχνά από μικρά παιδιά όταν τους ρωτούσαν τι θυμούνται από την επίσκεψη σε διάφορα μουσεία. Ο ρόλος της εξοικείωσης στην εμπλοκή των μικρών παιδιών ξεπερνά την εξοικείωση με το περιεχόμενο των συλλογών και των εκθέσεων. Οι κινητικές εμπειρίες με γλυπτά μεγάλης κλίμακας, για

παράδειγμα, είναι από τις πιο αξέχαστες μουσειακές εμπειρίες των μικρών παιδιών. Αυτές οι εμπειρίες παρείχαν ένα πολύ οικείο πλαίσιο – παιχνίδι σε εξωτερικό χώρο. Ως αποτέλεσμα, τα παιδιά ξέρουν τι να κάνουν και απολαμβάνουν την εμπειρία.

Τέλος, όταν ένας ενήλικας εισάγει ένα παιδί σε κάτι που είναι ιδιαίτερο για τον ενήλικα, το παιδί συσχετίζει το αντικείμενο με αυτόν τον ενήλικα, το θυμάται και ζητά να το ξαναεπισκεφτεί(Dockett & Main, 2011). Στο Μουσείο της Αυστραλίας ένα μικρό κορίτσι γνώρισε τις κουκουβάγιες από τη γιαγιά του, και ακόμη και όταν η γιαγιά της επέστρεφε στο σπίτι μετά από μια επίσκεψη, το κορίτσι ζητούσε να πάει και να πει «γεια» στις κουκουβάγιες όποτε βρισκόταν στο μουσείο. Οι ίδιοι ερευνητές αναφέρουν ότι στα παιδιά αρέσει να βλέπουν πράγματα με τα αγαπημένα τους χρώματα και αντικείμενα για τα οποία έχουν ήδη κάποια γνώση από το σπίτι ή το σχολείο.

Βιβλιογραφία

- Abruzzese, A., & Borrelli,, D. (2000). *L'Industria Culturale*. Roma: Carocci.
- Adams, M. (2011). *Family learning in interactive galleries research project three- museum case study summary. An unpublished report for the Family Learning in Interactive Galleries Project (FLING)*. . Annapolis, MD: Audience Focus, Inc.
- Alimov, N. (2021). *Architectural project-As an object of copyright*. ASIAN JOURNAL OF MULTIDIMENSIONAL RESEARCH. –2021. –T. 10. –No. 4. –C. 914-918.

- Anzovin, S., & Podell, J. (2000). Famous First Facts, International Edition: A Record of First Happenings, Discoveries, and Inventions in World History. *H.W. Wilson*. ISBN 978-0-8242-0958-2.
- Ashmole. (2021, <https://ashmole.com/ashmole-museum/>). The Ashmolean Museum, Oxford. *Ashmole.co* .
- Bamberger, Y., & Tal, T. (2007). *Learning in a personal context: Levels of choice in a free choice learning environment in science and natural history museums*. *Science Education*, 91(1), 75–95. doi:10.1002/sce.20174.
- Benjamin, Wilkerson, & Haden. (2010). *Enhancing building, conversation, and learning through caregiver-child interactions in a children's museum*. *Developmental Psychology*, 46(2), 502–515. doi:10.1037/a0017822.
- Black, G. (2005). *The Engaging Museum: Developing Museums for Visitor Involvement*. New York, NY: *Routledge*.
- Bounia, A. (2004). *The Nature of Classical Collecting: Collectors and Collections, 100 BCE–100 CE*; . *Ashgate Publishing Limited: Aldershot, U.K.*
- Chaliakopoulos, A. (2020). *History of Museums: A Look at The Learning Institutions Through Time*. σσ. <https://www.thecollector.com/history-of-museums/>.
- Chan, G.-H., & Stewart. (2009). *Implicit Attitudes to Work and Leisure Among North American and Irish Individuals: A Preliminary Study*. . *International Journal of Psychology and Psychological Science*, 9, 317-334.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison. (2008). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας. (Σ. Κυρανάκης, Μ. Μαυράκη, Χ. Μητσοπούλου, Π. Μπιθάρα, Μ. Φιλοπούλου, μεταφρ.)*. Αθήνα: Μεταίχμιο. (Πρωτότυπη έκδοση: 2000).
- Danaher, P. J., & Mattsson, J. (1994). *Customer Satisfaction during the Service Delivery Process*. *European Journal of Marketing*, Vol. 28, No. 5, 1994, pp. 5-16.
- Dockett, S. K., & Main, S. (2011). *Consulting young children: Experiences from a museum*. *Visitor Studies*, 14(1), 13-33.
- Driessen-Van het Reve, J. (2006). *De Kunstkamera van Peter de Grote. De Hollandse inbreng, gereconstrueerd uit brieven van Albert Seba en Johann Daniel Schumacher uit de jaren 1711-1752. Αγγλική περίληψη*.
- Dudley, S. (2010). *Museum materialities: Objects, sense and feeling.* In S. Dudley (ed.). *Museum Materialities: Objects, Engagements, Interpretations*. *Routledge*. 1–18.
- Earle, W. (2013). *Cultural Education: Redefining the Role of Museums in the 21st Century*. *John Wiley & Sons, Inc.* .
- Ethington, P. J. (2007). *Placing the past: 'Groundwork' for a spatial theory of history*. *Rethinking History*, 11:4, 465-493.
- FALETI, Y. (2017). *Role of Museums in Education - Why Museums are Still Relevant to Education*. *Stevenson University*.

- Falk, J. H. (2009). *Identity and the Museum Visitor Experience*. . Walnut Creek: Left Coast Press.
- Fleischner, T. L. (2011). *The Way of Natural History*. Trinity University Press.
- Fox, R. (2006). *The history of science, medicine and technology at Oxford*. Notes and Records of the Royal Society. 60 (1): 69–83. doi:10.1098/rsnr.2005.0129. PMID 17153170.
- Freedman, M. R. (2010). A “healthy pizza kitchen” nutrition education program at a children’s health museum. . *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 42(5), 353–354. doi:10.1016/j.jneb.2010.01.012.
- Garoian, C. R. (2001). Performing the Museum. *Studies in Art Education*, 42(3), 234–248. <https://doi.org/10.2307/1321039>.
- Griswold, W. (2012). *Cultures and Societies in a Changing World*. . Los Angeles: SAGE.
- Hein, G. E. (2010). The Role Of Museums In Society: Education And Social Action. *Curator, The museum journal*.
- Hooper-Greenhill, E., & Moussouri, T. (2000). *Researching learning in museums and galleries 1990–1999: A bibliographic review*. Leicester: Research Centre for Museums and Galleries.
- Hooper-Greenhill, I. (1996). *The Educational Role of the Museums*. London.
- Jeffery, T. (2022). Towards an eco-decolonial museum practice through critical realism and Cultural Historical Activity Theory. *Journal of Critical Realism* 21:2, pages 170-195.
- Jerome, P. (2008). *An Introduction to Authenticity in Preservation*. APT Bulletin, Vol. 39, No. 2/3 (2008), pp. 3-7.
- Johnson, Freeman, Becker, & Estrada. (2015). NMC Horizon Report: 2015 Museum Edition. *Austin, Texas: The New Media Consortium. Consulted January 29, 2016. Available <http://cdn.nmc.org/media/2015-nmc-horizon-report-museum-EN.pdf>*.
- Kaltsova, S. (2014). *The Multisensory Museum*. Rowman & Littlefield.
- Khaled, N. (2008). THE HISTORICAL EVOLUTION OF MUSEUMS ARCHITECTURE . *Academia.edu*.
- Kotler, N. (2007). New Ways of Experiencing Culture: the Role of Museums and Marketing Implications. *Museum Management and Curatorship, Volume 19, 2001 - Issue 4*.
- Latham, K. F., & Simmons, J. E. (2014). *Foundations of Museum Studies: Evolving Systems of Knowledge Illustrated Edition*. Libraries Unlimited. p. 11. ISBN 978-1610692823.
- Leach, D. B. (2007). Dynamic Museum Place: Exploring the Multi-Dimensional Museum Environment. . *The Journal of Museum Education*, 32(3), 199–209. <http://www.jstor.org/stable/40479611>.
- Lewis, G. (1996). The History of Museums. *Encyclopedia Britannica*.
- Luhmann, N. (2000). *Art as a Social System*. . Stanford: Stanford University Press.
- Macdonald, S. (2006). *A Companion to Museum Studies*. Oxford: Blackwell Publishing.

- Maksimova, T. (2015). *Virtual museums: an analytical review of foreign publications*. Вестник Московского.
- Mayor, A. (2000). *The First Fossil Hunters: Paleontology in Greek and Roman Times*; Princeton University Press: Princeton, NJ.
- Melhuish, F. (2020). *A CABINET OF CURIOSITIES : OLE WORM'S 'MUSEUM WORMIANUM' (1655)*. University of Reading. *Special Collections* .
- Mondello, B. (2008). *A History Of Museums, 'The Memory Of Mankind'*. npr.
- Penchaszadeh, P. E. (2012). *El Museo Argentino de Ciencias Naturales 200 Años*. Buenos Aires: Museo Argentino de Ciencias Naturales Bernardino Rivadavia. p. 347. ISBN 9789872817008.
- Pine, B. J., & Gilmore, J. (1998). *Welcome to the experience economy*. *Harvard Business Review*, 76(4), 97-105. *Harvard Business Review*, 76(4), 97-105.
- Pine, B. J., & Gilmore, J. (1999). *The experience economy*. Boston: Harvard Business School Press.
- Piscitelli, B., & Anderson, D. (2011). *Young children's perspectives of museum settings and experiences*. *Museum Management and Curatorship*, 19(3), 269-282.
- Procter, A. (2020). *The Whole Picture: The colonial story of the art in our museums & why we need to talk about it*. Cassell. pp. 9–18.
- Puchner, L., & Rapoport, R. (2001). *Learning in children's museums: Is it really happening?* *Curator: The Museum Journal*, 44(3), 237–259. doi:10.1111/j.2151-6952.2001.tb01164.x.
- Rahm, J. (2004). *Multiple modes of meaning-making in a science center*. *Science Education*, 88(2), 223–247. doi:10.1002/sce.10117.
- Reisman, M. (2008). *Using design-based research in informal environments*. *Journal of Museum Education*, 33(2), 175–185. <http://www.jstor.org/stable/40479642>.
- Richman-Abdou, K. (2018). *How Museums Evolved Over Time From Private Collections to Modern Institutions*. *My Modern Met*.
- Rosenberg, G. D., & Renee, C. (2018). *Museums at the Forefront of the History and Philosophy of Geology: History Made, History in the Making*. Geological Society of America.
- Rusen., J. (2005). *History: Narration, Interpretation, Orientation*. New York, Bergahn Books.
- Saumarez Smith, C. (2021). *The art museum in modern times*. London: Thames & Hudson. ISBN 978-0-500-02243-6. OCLC 1233310517.
- Schweibenz, W. (2004). *The Development of Virtual Museums*. ICOMNEWS. no. 3. .
- Simmons, J. (2016). *Museums: A History*. Rowman and Littlefield: Lanham, MD.
- Statista Research Department. (2022). *Number of museums worldwide as of March 2021, by UNESCO regional classification*. Statista.

- Stock, O. (2004). The museum visit: Generating seamless personalized presentations on multiple devices. *Conference: Proceedings of the 2004 International Conference on Intelligent User Interfaces, January 13-16, 2004, Funchal, Madeira, Portugal.*
- Stoklund, B. (1994). The Role of the International Exhibitions in the Construction of National Cultures in the 19th Century. *Ethnologia Europaea.*
- Swade, D. (2000). *Virtual Objects: Threat or Salvation? Museums of Modern Science.* Svante Lindqvist, Marika Hedin, and Ulf Larsson, Nobel Symposium, 112 (Canton, MA: Science History Publications/USA, 2000), 139-47.
- Taormina, F., & Bonini Baraldi, S. (2021). *Museums and digital technology: a literature review on organizational issues.* European Planning Studies.
- Taylor, D. (2003). *The Archive and the Repertoire: Performing Cultural Memory in the Americas.* (Durham: Duke University Press, 2003).
- The British Museum,. (2013). The British Museum Story.
<https://www.britishmuseum.org/about-us/british-museum-story>.
- Thomas, N. (2010). THE MUSEUM AS METHOD. *First published: 08 April 2010*
<https://doi.org/10.1111/j.1548-1379.2010.01070.x>.
- Thompson-Markward Hall. (2008). Everything You Need To Know About the Smithsonian Museums in DC. *Thompson-Markward Hall.*
- Utanova, U. A. (2020). *FOLK CULTURE IS A SOCIO-HISTORICAL PHENOMENON.* International Engineering Journal For Research & Development, 5(9), 5-5.
- Van Maanen, H. (2009). *How To Study Art Worlds.* . Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Van Schijndel, Franse, ,. R., & Raijmakers, M. (2010). *The exploratory behavior scale: Assessing young visitors hands-on behavior in science museums.* Science Education, 94(5), 794–809. doi:10.1002/sce.20394.
- Vu, & Scarlet. (2018). *Phenolic compounds within banana peel and their potential uses: A review.*
- Wolf, B. &, & Wood, E. (2012). *Integrating scaffolding experiences for the youngest visitors in museums.* . Journal of Museum Education, 37(1), 29–38.
- Yoon, C. (2009). Naming Nature: The Clash between Instinct and Science;. *W.W. Norton and Company: New York,*
- Yoshida, K. (2004). The Museum and the intangible cultural heritage. *Unesco.*